

BLOCKCHAIN
T Ü R K İ Y E

KRİPTOPARA ve ICO RAPORU

MAYIS 2020

Hukuk, Düzenlemeler ve
Kamu İlişkileri Çalışma Grubu

T Ü R K İ Y E B İ L İ Ő İ M V A K F I

KRİPTOPARA ve ICO RAPORU

MAYIS 2020

©2019, Blockchain Türkiye Platformu

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

İşbu Rapor'da yer alan bilgi ve görüşler yazarlarına ait olup TBV'nin ve Blockchain Türkiye Platformu'nun görüşlerini temsil etmemektedir. İşbu Rapor'un içeriği, yazarları tarafından her zaman site üzerinde herhangi bir duyuru yapılmadan değiştirilebilir.

***

Tasarım ve Grafik Uygulama

TERMİNAL MEDYA LTD. ŞTİ.

Maslak Mah. Bilim Sokak No:5 SUN Plaza Kat:13 Sarıyer/İSTANBUL

0 (212) 367 4988 ve 0 (532) 643 6959

Editör

ÖZLEM ÖZKAN

Grafik Uygulama

GÜLİSTAN ŞENOL

Baskı

SET POZİTİF MATBAA

Maslak Mah. Ahi Evran Cad. No: 29/A Rentaş İş Mrkz Kapı No: 62

Sarıyer / İSTANBUL

0 (212) 286 4933

Hukuk, Düzenlemeler ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu

SORUMSUZLUK BEYANI

Türkiye Bilişim Vakfı altında çalışmakta olan Blockchain Türkiye Platformu'nun "Hukuk, Düzenlemeler ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu" tarafından hazırlanan işbu rapor blokzincir teknolojisinin mevcut kişisel verilerin korunması mevzuatı ve uygulamaları bakımından incelenmesinden ibaret olup; teknik kapsam ilgili teknolojinin hukuki açıdan özümsebilmesi amacıyla yayımlanmıştır. Kişi ve kurumları bağlayıcı tavsiye veya görüş niteliği taşımaz. İşbu rapor kamuya açık kaynaklardan yararlanılmış bilgileri içermekte olup, söz konusu bilgilerin güncel ve eksiksiz olduğu taahhüt edilmemektedir. İşbu raporda verilen tüm bilgi ve görüşler zamanla değişkenlik gösterebilir. Bu bağlamda işbu raporun içeriğini okuyan kişilere veya herhangi bir üçüncü kişiye karşı sorumluluğu ve yükümlülüğü bulunmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş	5
Katkı Sağlayan Kurumlar	6
Önsöz	7
Yönetici Özeti	8
Giriş	9
1. Kriptopara ve ICO Uygulamaları Değerlendirilmesi	12
1.1. Kriptoparaların Türkiye Ekonomisine Sağlayabileceği Faydalar	13
1.2. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi Kapsamında Değerlendirmeye Alınması	16
1.3. Yeni Uygulamalar - Libra	19
2. Dünyadaki Örnek Mevzuatlar	20
2.1. Kriptoparaların Hukuki Statüleri	21
2.2. ICO Faaliyetlerinin Hukuki Statüleri	29
2.3. Kriptopara Alım Satım Platformlarına Yönelik Regülasyon Adımları	31
3. Kriptoparalar İçin Mevzuat Değerlendirmeleri	34
3.1. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Açısından Kriptoparalar	36
3.2. Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı Açısından Kriptoparalar	36
3.3. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Açısından Kriptoparalar	38
4. ICO'lar İçin Mevzuat Değerlendirmesi	39
4.1. Utility Token'ların İlgili Mevzuat Çerçevesinde Değerlendirilmesi	39
4.2. Değerlendirme Çerçevesinde Taslak Mevzuat Hazırlığı	40
5. STO'lar İçin Mevzuat Değerlendirmeleri	41
5.1. Şüpheli İşlem Bildirimi (AML) Süreçleri	42
6. Sandbox Önerileri	45
Sonuç	47
Kaynakça	48
Terminoloji	50
Katkı Sağlayan Kişiler	52

TÜRKİYE BİLİŞİM VAKFI

Türkiye Bilişim Vakfı, Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşebilmesi için altyapının oluşturulabilmesine katkıda bulunmak ve bilişim sektörünün ekonomideki payının arttırılması için, bilimsel araştırma ve geliştirme etkinliklerinde bulunarak ekonomik ve sosyal çalışmalar yapmak, projeler üretmek ve uygulamalarını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

BLOCKCHAIN
TÜRKİYE

Blockchain Türkiye Platformu, Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) liderliğinde Türkiye'de sürdürülebilir blokzincir ekosistemi oluşturarak, bu teknoloji ile yeni dönem iş yapış biçimlerinin önündeki zorlukların giderilmesine yönelik bir paylaşım platformu oluşturmak amacıyla kurulmuştur.

SUNUŞ

Faruk Eczacıbaşı

Blockchain Türkiye
Yürütme Kurulu Başkanı
Türkiye Bilişim Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

Türkiye Bilişim Vakfı'nı Mayıs 1995'te kurduğumuzda, kendine çok basit bir misyon belirlemişti; bilgi ve iletişim teknolojilerinin ülkenin verimliliğine katkıda bulunmasını sağlamak. Bugün ister Dördüncü Endüstri Devrimi diyelim, ister bilgi toplumu, gerçek şu ki dünya gittikçe hızlanan bir aşamaya girdi ve bizi de yeni bir düşünme biçimine zorluyor.

Blokzincir, bu yeni düşünce kalıbının en devrimsel sonuçları olacak ürünlerinden biri ve bu teknolojinin anlaşılabilmesi, uygulanabilmesi için, deneyimin kazanılması beklenmeli. Her yeni teknolojiye olduğu gibi, blokzincirde de konseptlerle başlayan deneysel süreçlerin pilot aşamalarına, bunların da nihai ürüne dönüşmesi gerekiyor.

Blokzinciri diğer teknolojilerden ayıran en temel özellik ise beraberinde getirdiği sektörler arası konsorsiyumlar, platformlar gibi ortamlarda "birlikte çalışma" ihtiyacı. Yeni bir düşünce kalıbı olarak blokzincir, ekosistemlerin önemini artırırken, teker teker şirketler ve onların ürünlerinden ziyade, bir arada değer yaratmayı başarabilen ekosistemleri ön plana çıkarıyor.

Bu sebepten, Türkiye Bilişim Vakfı olarak 8 Haziran 2018 tarihinde bir adım attık. Blokzincir teknolojisinin Türkiye'de yaygınlaşması, bilinirliği ve kullanımının artırılması, faydalarının araştırılması ve stratejik önceliklerinin saptanması gibi temel hedeflerle, Blockchain Türkiye Platformu'nu (BCTR'yi) hayata geçirdik. Blockchain Türkiye Platformu (BCTR), Türkiye'de sürdürülebilir blokzincir ekosistemi oluşturarak, bu teknoloji ile yeni dönem iş yapış biçimlerinin önündeki zorlukların giderilmesine yönelik bir paylaşım platformu.

Umuyorum ki dünya, buhar makinesinin icadından bu yana alıştığımız "önce üret, sonra sat" iş modelinden, "birlikte üret, sat ve tüket" (Co-create & Prosume) kavramlarına doğru yolculuğa çıkarken, bu platformun ve ürettiği çalışmaların ülkemize bir faydası dokunsun.

KATKI SAĞLAYAN KURUMLAR

BOĞAZIÇI
VENTURES

SRP | legal
strateji regülasyon politika

ÖNSÖZ

Dr. Soner Canko

Blockchain Türkiye
Yürütme Kurulu Üyesi

Hukuk, Düzenlemeler ve
Kamu İlişkileri Çalışma
Grubu Sponsoru

Blokzincir teknolojisi ticaretten üretime kadar pek çok konuda akışları kolaylaştıracak, maliyeti azaltacak, insan hatasını düşürecek, verimliliği artıracak iş modellerine imkân sağlamak amacıyla.

Diğer taraftan blokzincir teknolojisi tüm dünyanın gündeminde olan dijital ekonominin kritik yenilikçi teknolojilerinden birisi olarak öne çıkmaktadır. Hatta Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Dairesi'nin (UNCTAD) dünya genelindeki dijital ekonomiyi değerlendirdiği ilk raporunda (Digital Economy Report 2019) blokzincir teknolojisi dijital ekonomi trendleri arasında ilk sırada yer almaktadır.

Dijital ekonominin de bir parçası sayılabilecek kripto paralar ise gelecek için bir alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün genel ve yaygın bir kullanım için hala bazı eksikleri olsa da gelecekte düzenlemelerin de etkisiyle fiziki para yerine geçecek araçlardan bir tanesi olması mümkündür.

Bu raporda tüm dünyada sıkça konuşulan ICO ve STO'ların ne olduğundan, sundukları çözümlere, avantaj ve dezavantajlarına ve kripto paraların son durumu ve ülkemize yaratabileceği fırsatları sunmayı hedefledik.

“Hukuk, Düzenlemeler ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu” içerisinde kripto para üzerinde çalışan üyelerimizin görüşleri ile katkı sağlayan kurumların liderliğinde son haline getirilen raporumuz için öncelikle tüm emeği geçenlere teşekkür eder, siz değerli okuyuculara sunmaktan memnuniyet duyarız.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Tüm sektörlerin hızla dijitalleştiği günümüzde, ürün ve hizmet sağlayıcıların sunduğu çözümlerin geliştirilmesi ve eksiklerinin giderilmesi ihtiyacı, farklı alternatiflerin üretilmesini sağlamıştır. 2008 yılında bir ödeme yöntemi ve para birimi olarak önerilen Bitcoin ve bu sistemin temelini oluşturan blokzinciri (Blockchain) son yıllarda neredeyse tüm sektörlerde blokzinciri tabanlı ürün ve hizmetlerin hayata geçmesine zemin hazırlamıştır.

Paranın dijital halini daha da ileriye taşıyan kriptoparalar; veri saklama ve taşıma işini, daha önce olmadığı kadar güvenilir bir hale getiren blokzincir; hukuki sözleşmelerin dijital versiyonları olarak kabul edilmeye aday gösterilen akıllı sözleşmeler; projelerin fon toplamak için ürettiği jetonları halka arz ettiği ICO'lar (Initial Coin Offering) ya da şirketlerin hisselerini dijital olarak dağıtabildiği STO'lar (Security Token Offering) yakın dönemde ilgi gören ve merak edilen konular arasına girdi. Bu raporda, kriptoparaların, ICO ve STO'ların hukuki durumları, nelere çözüm sundukları ve bu çözümlerin sunduğu avantajlar ve dezavantajlar ele alınmış olup dünyada kriptopara ekosisteminin uyguladığı regülasyonlar incelenerek, Türkiye'de yapılması beklenen yasal düzenlemeler için öneriler ve Türkiye ekonomisi için yarattığı fırsatlar tartışılmıştır.

GİRİŞ

Tarih boyunca ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çeşitli değiş tokuş yöntem ve araçları kullanan insanoğlu, parayı keşfettikten sonra takası da kolaylaştırmayı başardı. Altın, gümüş ve benzeri madenlerden sonra kullanılan emtia paralar zamanla temsili paraların doğmasına neden oldu. Ancak değiş tokuş için daha pratik, daha kolay bölünebilir bir para birimine ihtiyaç duyulması, itibari para birimlerini doğurdu. Para, zamanla, devletlerin denetiminde Merkez Bankaları tarafından basılan, değiş tokuş ve ödeme aracı olarak kullanılan değer ölçütü halini aldı. 1944'te ABD, Kanada ve Avrupa ülkeleri, Avustralya ve Japonya arasında imzalanan Bretton - Woods Anlaşması⁽¹⁾ ile birlikte paranın değerini koruyabilmek için, paranın karşılığı kadar altının hazinede olması koşulu benimsendi.

Ancak 1971 yılında ABD, basılacak para karşılığında hazinede altın rezervi bulundurma zorunluluğundan vazgeçtiğinde, ülkelerin sınırsızca para basabilmesinin önü açılmış oldu. Herhangi bir karşılık göstermeden para basılabilmesi, kriz dönemlerinde devletlere, borçlarını ödeyebilme ve parasal ekonomi politikaları ile ekonomiyi yönetme imkânı vermiş olsa da paranın değer kaybını hızlandırdı.

Ekonomik kriz dönemlerinde paranın, satın alma gücünün azalması, değer saklama özelliğini yeteri kadar koruyamaması, alternatif değer saklama aracı arayışlarına zemin hazırladı.

Arayışlar, arkasında merkez bankalarının olmadığı, dolayısıyla devletlerin kontrolünde olmayan, atfedilen değer topluluk tarafından belirlendiği, arzı belli ve değişmeyen kurallara bağlı olan, kullanıcılarının kimlik bilgilerine ihtiyaç duymayan yeni para birimlerini oluşturmaya başladı. Böylece hem bankacılık ve finans sektörüne yeni bir vizyon katarak verimliliği artıran hem de mevcut sistemi değiştirmeye zorlayarak finans sistemini yeni baştan inşa etmeye yönlendirecek bir ödeme yöntemi ve para birimi olmaya aday olan Bitcoin 2008 yılında ortaya çıktı.

Blockchain ve Bitcoin'in Doğuşu

Blokcinciri (blockchain) kavramı 30 Ekim 2008'de Satoshi Nakamoto rumuzuyla yayınlanan "Bitcoin: Eşten Eşe Elektronik Nakit Sistemi"⁽²⁾ başlıklı makalede ortaya çıktı. İlgili makalede, blokcincirinin, bir ödeme yöntemi ve aynı zamanda değer transfer aracı olması önerilen Bitcoin'i güvenli bir şekilde taşıyacak veritabanı olacağı anlatılmıştır. Blokcinciri teknolojisi, verilerin güvenilir bir biçimde saklanması ve herkes tarafından şüpheye yer vermeyecek şekilde doğrulanabilmesi için merkezi bir otoriteye bağlı olmadan çalışabilecek şekilde kurgulanmıştır.

¹ <https://www.paragaranti.com/detay-kutuphane-bretton-woods-sistemi> (Erişim Tarihi: 43.04.2020)

² "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System" başlıklı makalenin orijinaline <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> adresinden Türkçe çevirisine <https://bit.ly/bitcoindokumani> adresinden ulaşılabilir.

Blokcincirinin, 3 Ocak 2009'da üretilen ve Varoluş Bloğu (Genesis Block) olarak adlandırılan başlangıç bloğunda Bitcoin'in üretim şartları belirlenmiştir. Satoshi Nakamoto, Bitcoin'i, bir finansal kuruluşun aracılığı olmadan doğrudan taraflar arasında transfer edilebilen, bir elektronik nakit versiyonu olarak tanımlamıştır. Böylece kullanıcılar arasında, aracılar olmadan değer transferi yapabilen bir ödeme yöntemi ortaya çıkmıştır. Günümüzde, bu ödeme yönteminin güvenilir bir şekilde çalışmasını sağlayan blokzcinciri teknolojisi ve kriptoparalar geliştirilmeye devam etmektedir.

Blokcinciri Teknolojisi ve Akıllı Sözleşmeler

Blokcinciri teknolojisini daha ileri taşımak isteyen geliştiricilerin çalışmaları, Bitcoin'den başka blokzcincirlerini de ortaya çıkarmıştır. Girişimciler, yazılım geliştiriciler, yerel ve uluslararası kuruluşlar blokzcincirinin hemen hemen tüm sektörlerde kullanımı için blokzcinciri protokollerini geliştirmeye devam etmektedir. Henüz yeni bir teknoloji olan blokzcinciri teknolojisinin gelecekte de geliştirilmeye devam edeceği öngörülmektedir.

Akıllı Sözleşmeler

Bu gelişmelerden en önemlisi ise; hukuki ve finansal boyutta hayatımızı etkileyerek operasyonel anlamdaki pek çok süreci otomatikleştirerek devreden çıkaracak, karşı taraf riskini bertaraf edecek ve geniş bir alanda uygulama olanağı bulunacak akıllı sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler, işlemlerin, bir aracı ya da kullanıcı müdahalesi olmadan önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde otomatik olarak gerçekleştiği dijital kodlardır. Bunun ilk örneği olan Ethereum projesi, taraflar arasında kâğıt üzerinde yapılan sözleşmeleri dijital hale getirmiştir. Önceden belirlenmiş kurallar neticesinde yazılmış kodlardan oluşan dijital sözleşmeler olarak tanımlanan akıllı sözleşmeler, blokzcincirinin kriptoparalardan farklı alanlarda da yaygın olarak kullanılabilmesini sağlamıştır.

Jetonlar (Token'lar)

Bitcoin açık kaynaklı bir blokzcinciri teknolojisi kullanmakta olup, bu blokzcinciri teknolojisi kopyalanarak yeni zincirler üretilebilmektedir. Ancak bu zincirlerin bazıları, yeterli topluluk desteğini alamadığı için yaygın olarak kullanılmamaktadır. Bu nedenle proje ekipleri, ürün ve hizmetlerini dijital varlığa dönüştürmek için yeni zincirler oluşturmak yerine, önceden kurulmuş ve geniş yaygınlığa ulaşmış mevcut blokzcinciri ağları üzerinde, akıllı sözleşmeler ile özel çözümler geliştirmeyi tercih etmiştir. Bu çözümlerin sahiplik veya farklı işlevsellikleri Token (jeton) olarak adlandırılan dijital varlıklar ile kayıt altına alınması, ürün, hizmet ve servislerin çok daha kolay bir şekilde dijitalleşebilmesinin kapılarını açmıştır.

Jetonların, kriptopara üretilmesini kolaylaştırması neticesinde yeni kriptoparaların piyasaya çıkışı kolaylaşmış ve kriptopara sayısı 2015'ten sonra

hızla artmaya başlamıştır. Nisan 2020 itibarıyla global piyasalarda işlem gören 5296 kriptoparanın 2698'i Ethereum, Neo, Omni, Waves gibi blokzinciri platformlarını kullanan dijital varlıklardır.⁽³⁾

Toplam 2598 kriptopara, kendi blokzincirini kullanmaktadır. Bu raporun hazırlandığı tarihte, kriptoparalar toplam 189 Milyar Dolar'ı aşan piyasa değerine ve günlük 113 Milyar Dolar'ın üzerinde işlem hacmine sahiptir.⁽⁴⁾

Halka Arzın Dijital Hali: ICO ve STO

Akıllı sözleşmelerin dijitalleşmeyi kolaylaştırması, iş fikirlerini gerçekleştirmek isteyenler için yeni bir fırsatı da beraberinde getirmiştir. Projelerine fon toplamak isteyen proje sahipleri, ürün, hizmet ya da servise özel Ethereum blokzincirinde çalışan akıllı sözleşme jetonları üreterek, bu jetonlar karşılığında kriptopara toplamaya başlamıştır.

ICO (Initial Coin Offering) olarak adlandırılan kriptopara ile fon toplama süreci, kısa sürede yüzlerce projenin fon toplama amacıyla dijital jetonlar üretip satışa sunmasını kolaylaştırmıştır. 2017 yılında toplam 6,22 Milyar Dolar⁽⁵⁾ değerinde 875 adet ICO; 2018'de toplam 7,85 Milyar Dolar⁽⁶⁾ değerinde 1258 adet ICO; 2019'da ise toplam 371 Milyon Dolar⁽⁷⁾ değerinde 109 ICO tamamlanmıştır. Şimdiye kadar en fazla fon toplayan ICO olan Dragon Coins ise toplam değeri 320 Milyon Dolar⁽⁸⁾ olan kriptopara yatırımı almayı başarmıştır.

Ürün, servis ya da hizmetlere erişim, öncelikli veya daha düşük bedelle kullanım gibi avantajlar sunan **hizmet jetonlarının** (Utility Tokens) talep görmesi, yatırım almak isteyen şirketlerin de ilgisini çekmektedir.

Bir diğer kriptopara ile fon toplama yöntemi ise **menkul kıymet jetonları** (Security Tokens) olup, bu yöntem ile yatırımcısından fon talep eden şirketler, karşılığında sahip oldukları hisse, yönetim, oy hakkı gibi yasal düzenlemelere tabi haklarını dijital olarak yatırımcılara arz etmektedir. Ancak, şirketlerin hisse, yönetim, oy hakkı gibi yasal düzenlemelere tabi haklarını dijital ortamda fon karşılığında arz edebilmesi ilgili şirketin kurulu olduğu ülkedeki yasal düzenlemelere uyum sağlanması ile resmi ve yasal otoritelerden gerekli izin alınmasına bağlıdır.

Nitekim, ABD'de, Borsa ve Menkul Kıymetler Komisyonu'nun (SEC), menkul kıymet jetonları ile ilgili 3 Nisan 2019'da yayınladığı ve menkul kıymet jetonlarının kapsamı ve dağıtımında dikkat edilecek şartları içerir düzenleme⁽⁹⁾, ABD'de mukim şirketlerin, menkul kıymetlerini dijital olarak üretip, dağıtabilmesi için önemli bir adım olarak kabul edilmektedir.

³ <https://www.coinmarketcap.com/> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

⁴ <https://www.coinmarketcap.com/> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

⁵ <https://www.icodata.io/stats/2017> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

⁶ <https://www.icodata.io/stats/2018> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

⁷ <https://www.icodata.io/stats/2019> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

⁸ <https://www.icodata.io/ICO/ended> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

⁹ <https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-framework-investment-contract-analysis-digital-assets> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

10 Temmuz 2019'da Blockstack firması, Borsa ve Menkul Kıymetler Komisyonu'ndan 28 Milyon Dolar değerinde jeton satışı için onay alarak, ilk yasal Menkul Kıymet Jetonu Arzı (STO - Security Token Offering) ile Stack (STX) jeton arzını 11 Temmuz 2019 tarihinde gerçekleştirdi.⁽¹⁰⁾

Benzer düzenlemelerin diğer ülkelerde de gerçekleşmesi, şirketlerin Menkul Kıymet Jetonu Arzı (STO - Security Token Offering) ile dijital olarak hisse paylaşımı yapabilmesine ve fon toplayabilmesine olanak sağlayacaktır.

1. KRIPTOPARA VE ICO UYGULAMALARI DEĞERLENDİRİLMESİ

Günümüz şartlarında paranın sahip olması gereken beş özellik mevcuttur:

(i) Taşınabilirlik (ii) Dayanıklılık (iii) Bölünebilirlik (iv) Homojenlik (v) Taklit edilememe. Paranın klasik anlamda işlevlerini ise dörde ayırmak mümkündür:

(i) Hesap birimi olma (ii) Mübadele aracı olma (iii) Değer saklama aracı olma (iv) İktisat politikası aracı olma.

Kriptopara birimlerinden en çok bilinen Bitcoin'i ele alındığında yapısı itibariyle paranın bu beş özelliğini karşıladığı görülmektedir. Ayrıca, iktisat politikası aracı olma haricindeki diğer işlevleri için de kullanılabilir. Ürün ya da hizmetler Bitcoin cinsinden fiyatlandırılabilir ve Bitcoin karşılığında alınıp satılabilirler. Yüksek fiyat dalgalanmalarına sahip olmasına rağmen, değer saklama aracı olarak kullanılabilirler. Ancak, merkezi bir otorite tarafından yönetilememesi, Bitcoin'in devletler tarafından iktisat politikası aracı olarak kullanılmasına önemli bir engel oluşturmaktadır.

Günümüzde Japonya, Singapur, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer pek çok ülke kriptoparaların kullanımını ve kriptopara alım satım platformlarını düzenleyen kanunları hazırlayarak kriptoparaların statülerini, kullanım şartlarını belirlemeye başlamış olup, uluslararası alanda yapılan yasal düzenlemelere detaylı olarak raporun "Dünyadaki Örnek Mevzuatlar" başlıklı bölümünde yer verilmiştir.

Özellikle finansal teknoloji (fintek) alanında çoğu Avrupa ülkesine öncülük eden Türkiye'de mevcut durumda 30'u aşkın kuluçka merkezinde, girişim projeleri, hızla gelişen teknolojiye uygun ürünler üretmeye çalışmakta ve teknoloji ile birlikte değişen sorunlara ve gelişen ihtiyaçlara çözüm aramaktadır. Blokzinciri üzerine çalışan kriptoparaların tanımlaması, alım satım platformlarını düzenlemesi, blokzinciri üzerinde proje geliştiren girişimcilere fırsatlar sunulması, Türkiye'nin bu alanda avantajlı konuma gelmesine, ulusal ve uluslararası alanda yeni yatırımlar alabilmesine ve bölge ülkelerdeki şirketlerin Türkiye'de kurulma ivmesinin artırılmasına destek olacaktır. Yapılacak uygulama ve düzenlemelerle sektörün ülkemizde büyüyüp gelişmesi ise ülke ekonomisine ve istihdama doğrudan katkı ve fayda sağlayacaktır.

¹⁰ <https://blog.blockstack.org/blockstack-token-sale-sec-qualified/> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

1.1. Kriptoparaların Türkiye Ekonomisine Sağlayabileceği Faydalar

Teknolojinin bankacılık ve finans sektörü alanında gelişip büyümesi finans sektörünün evrim geçirmesine ve kendini geliştirmesine yardımcı olmuştur. Günümüz finansal kurumları sadece kendi ülkesinde hizmet veren kurumlar olmaktan çıkarak ülke sınırlarını da aşmış ve uluslararası faaliyet göstermeye başlamıştır. Finansal kurumlar, genişleyecekleri yeni ülkeleri seçerken yasalar, pazar büyüklüğü, çevre ülkelere ulaşım gibi önemli kriterleri göz önünde bulundurmaktadır. Bunlarla beraber, o ülke vatandaşlarının bankacılık ve finansal hizmetlere ne kadar erişim sağlayabildiği, finansal okur yazarlık, işgücü yeterliliği gibi kriterler pazara giriş aşamasında değerlendirmeye alınmaktadır. Ülkelere göre değişen regülasyonlara uyum sağlamak, birçok ülkede faaliyet gösteren finansal kurumlar için operasyonel olarak güçtür ve yüksek maliyetlidir. Çok uluslu finans kuruluşları, faaliyet gösterecekleri yeni pazarları seçerken, ülkelerin regülasyonlarını ve o ülkelerin yabancı şirketlere sağladığı vergi, teşvik gibi avantajları dikkate almaktadır.

Günümüzde dijital cüzdan hizmeti veren kuruluşların, alım satım platformları ve yatırım araçlarının, belli başlı ülkeleri tercih ettikleri görülmektedir. Japonya, Singapur gibi Uzakdoğu ülkeleri ile Almanya⁽¹¹⁾, Fransa⁽¹²⁾ gibi Avrupa ülkeleri ve ABD⁽¹³⁾ gibi belirli ölçüde kanunlarla düzenlendiği ve yasal çerçevesi çizildiğinden, proje sahiplerinin ve yatırımcıların kendilerini yasal olarak güvende hissettikleri için bu ülkeleri tercih ettikleri değerlendirilmektedir. Kriptopara servis sağlayıcılarının ve projelerinin kabul gördüğü, belirli ölçüde düzenlendiği, yatırımcılara çeşitli avantajlar sağlayan bu ülkeler, yeni gelişen bu alanda yatırım yapmak üzere araştırmalar yapan yatırım şirketlerinin de ilgisini çekmektedir. Bu kapsamda, öngörülebilir yasal düzenlemeleri yapan ülkelerin daha fazla yatırımı ve yatırımcıyı ülkelerine çektiği görülmektedir.

Mevcut durumda, halen gelişmekte olan kriptopara piyasasının yapılacak düzenlemeler ile Türkiye'ye çekilmesi mümkün olup, Türkiye'nin bu düzenlemeler ile kriptopara sektöründe öncü olabileceği düşünülmektedir. Blockchain teknolojisi ve kriptoparanın keşfi ile evrim geçiren ve oyundaki taşların yeniden dağıtıldığı bir dönemin eşğine gelen finans sektörünün, İsviçre, Londra gibi geleneksel finans merkezleri yerine Türkiye'de konumlanması ancak öngörülebilir bir yasal çerçevenin yatırımlara ve yatırımcılara sağladığı güven ile tesis edilebilir.

Söz konusu gelişimin, Türk bankacılık sisteminin güçlenmesini ve ek kaynaklar ile piyasaya daha fazla kredi sağlanmasına imkân vereceği düşünülmektedir. Bu kapsamda, ülkemizde kriptopara alanında yapılacak yasal düzenlemelerin Türkiye'nin kriptopara ekosisteminde finans merkezi olabilmesi açısından önemli ön şartlardan birisidir.

¹¹ <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/germany> (Erişim tarihi: 03.04.2020)

¹² <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/france> (Erişim tarihi: 03.04.2020)

¹³ <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/usa> (Erişim tarihi: 03.04.2020)

Kriptoparaların Türk finans sistemine getireceği bir diğer avantaj da uluslararası para transferlerinde aracı kurumlara ödenen komisyonların azalması olacaktır. Kriptoparalar ile ülkeler arası para transferleri çok kısa sürelerde, aracısız olarak ve çok düşük maliyetlerle gerçekleştirilebilmektedir.

Blokzinciri teknolojisinin yarattığı potansiyel ile beraber, teknoloji daha önce tanımadığımız çeşitli yeni riskleri de barındırmaktadır. Kriptoparalar ile ilgili bahsi geçen risklerin başında yasadışı ödemelerde kullanılmaları ihtimali gelmektedir. Ancak, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi verileri kullanılarak, veri analiz kuruluşu Messari ve Chainanalysis⁽¹⁴⁾ işbirliği ile hazırlanan kriptoparaların yasadışı ödemelerde kullanımına yönelik rapor⁽¹⁵⁾ söz konusu risklerin düşünüldüğü kadar büyük olmadığına işaret etmektedir. 16 Temmuz 2019'da yayınlanan rapora göre, yasadışı ödemelerde Dolar, kriptoparalardan 800 kat daha fazla kullanılmaktadır.

Risk faktörlerini değerlendirmeden önce kriptopara transferlerinin nasıl yapıldığına değinmek gerekiyor.

Kriptopara cüzdanına sahip bir kullanıcının ödeme yapabilmek için alıcının kriptopara adresini bilmesi yeterlidir. Kriptopara transferi yapılırken, kullanıcı kimlik bilgileri, cihaz bilgisi ya da konum bilgisi gibi kişiye özel veriler paylaşılmaz. Blokzinciri üzerindeki tüm transfer işlemleri hesaplar arasında anonim olarak gerçekleşir. Aynı zamanda kullanıcılar, diğer kullanıcıların kaç farklı cüzdan kullandığını ya da kaç farklı adrese sahip olduğunu bilmemektedir.

Kriptopara transferlerinin kişiye özel kimlik bilgileriyle eşleşmeden gerçekleştirilebilmesi, kriptoparaların yasadışı ödemelerde ya da kara para aklamak için kullanılabileceğini şüphelerini beraberinde getirmektedir. Nakit para ile yapılan ödemeler kayıt altına alınmadığı için yapılan işlemlerin takip edilmesi kolay değildir. Buna karşı, örneğin Bitcoin transferleri, anonim olmasına rağmen takip edilebilmektedir. Bitcoin blokzincirinde, ilk bloğun (Varoluş Bloğu) oluşturulduğu 3 Ocak 2009'dan itibaren gerçekleştirilen tüm Bitcoin transferleri, Bitcoin blokzincirinde kayıtlıdır ve herkesin erişimine açıktır.

Kullanıcılar birbirleri arasında anonim olarak transfer yapabiliyorken, çoğu kriptopara borsaları üyelerinin kimlik bilgilerini ve işlemlerini farklı düzeylerde kayıt altına almaktadır. Böylelikle, kripto paralara yatırım yapan her yeni kullanıcının kimlik bilgileri kriptopara borsalarında birikmektedir. Türkiye'deki kriptopara alım satım platformları lisanslanarak denetime tabi olmaları durumunda bu platformlardan bilgi toplayan kamu kurumları, tüm sektörü ve şüpheli işlemleri denetleyebilir konuma gelecektir. Borsaların uygulamakla yükümlü oldukları temel prosedürler olan "Müşteri Tanıma" (KYC), "Şüpheli İşlem Bildirimi" gibi MASAK yükümlülükleri denetimlerle güvence altına alınırsa, bu platformların kriptoparaların kara paranın aklanması veya terörün finansmanı gibi yasadışı amaçlarla kullanımının büyük ölçüde önüne geçilecektir.

¹⁴ Chainanalysis, kriptoparalar ve blokzinciri kullanılarak gerçekleştirilen karapara aklama, dolandırıcılık suçlarını tespit etmek, önlemek ve araştırma faaliyetleri yürütmek üzere kurulmuş Londra merkezli bir Blockchain şirkettir.
<https://www.chainanalysis.com/>

¹⁵ <https://messari.io/c/research/bitcoin-in-the-grand-scheme-of-things> (Erişim Tarihi: 03.04.2020)

1.2. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi Kapsamında Değerlendirmeye Alınması

Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan (2014 - 2018) Onuncu Kalkınma Planı'nda, İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı Eylem Planı⁽¹⁶⁾ detaylandırılmıştır. Programın amacının İstanbul'un uluslararası alanda rekabet gücüne sahip bir finans merkezine dönüşebilmesi için reel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak, her türlü finansal aracın ihraç edilebildiği, güçlü bir fiziksel, beşerî ve teknolojik altyapıya sahip, etkin bir biçimde denetlenen şeffaf bir piyasa yapısının tesis edilmesi olduğu açıklanmıştır. Bu doğrultuda Program hedeflerinin;

- » İstanbul'un dünyada ilk 25 küresel finans merkezi içerisinde yer alması,
- » Türkiye'nin finansal gelişmişlik açısından ilk 30 ülke içerisinde yer alması,
- » Finansal hizmetler sektörünün GSYH içindeki payının yüzde 6'ya yükselmesi olarak belirlendiği belirtilmiştir.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan (2019 - 2023) Onbirinci Kalkınma Planı'nda⁽¹⁷⁾ ise İstanbul'un cazip bir küresel finans merkezi olma hedefini destekleyen, kurumsal yapısı güçlü bir finansal sektörün oluşturulması temel amaçlar olarak belirlenmiştir. Rapor'un 249. maddesine göre uluslararası ticaret sisteminde kabul görece alternatif para ve ödeme sistemleri geliştirilmesi amacıyla ülke işbirlikleri tesis edilmesi ve çalışmalar sürdürülmesi planlanmıştır.

Türkiye'nin finansal alandaki gelişmelerde öncü olma konusunda kararlı olduğuna dair bir başka ipucu da Hazine ve Maliye bakanı Berat Albayrak tarafından Eylül 2018'de Yeni Ekonomi Programı (YEP) adıyla yayınlanan Orta Vadeli Program'da görülmüştür. Albayrak, program kapsamında, yenilikçi projelerin finansmanı için kitlesel fonlama ve halka arz alternatifi olarak ICO gibi modern ve yeni nesil finansman yöntemlerinin yaygınlaştırılacağını açıklamıştır.

Onuncu ve Onbirinci Kalkınma Planları ile Yeni Ekonomi Programı, Türkiye'nin finansal alandaki değişim ve dönüşümde öncü ülkeler arasında yer almak istediğini ortaya koymaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşmak için Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan şehir olan İstanbul'da kurulan İstanbul Uluslararası Finans Merkezi hem bankacılık ve finans sektörü hem de kriptopara ekosistemi için önemli bir merkez konumundadır. Bu merkezde, geleceğin finans sisteminde kritik rol oynayacak kriptoparalar alanında faaliyet gösterecek oluşumların yer alması durumunda projenin daha kısa vadede daha yüksek kazanımlar sağlayacağına inanıyoruz.

¹⁶ http://odop.kalkinma.gov.tr/dokumanlar/4Istanbul_Uluslararası_Finans_Merkezi_Programi.pdf (Erişim tarihi: 25.06.2019)

¹⁷ <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf> (Erişim tarihi: 25.07.2019)

Kamu bankalarının genel merkezlerinin de İstanbul Uluslararası Finans Merkezi'nde yer alacak olması, projeyi Türk bankacılık ve finans sisteminin merkezi konumuna getirecektir. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi, Türkiye'nin finans alanındaki hedefleri ile örtüşen, finans alanındaki dönüşüm trendiyle uyumlu bir projedir. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi sayesinde, İstanbul, finans teknolojileri alanında dünyada öncü şehirler arasına ismini yazdırma fırsatı da yakalayacaktır. Startup Gnome tarafından, 1 milyon şirketin verileri bir araya getirilerek, dünyanın önde gelen 150 startup ekosistemini mercek altına alan "2019 Küresel Startup Ekosistem Raporu"⁽¹⁸⁾ hazırlandı. Bu rapora göre, önümüzdeki dönemlerde "startup ekosistemleri" öne çıkan 30'a yakın "startup şehir" (girişim şirketlerinin tercih ettiği şehir) olacağı öngörülmektedir. Silikon Vadisi başta olmak üzere bu şehirlerin başında, New York, Londra, Beijing, Boston, Tel Aviv, Los Angeles, Şanghay, Paris ve Berlin gelmektedir. Girişimcileri ve yatırımcıları destekleyen bu şehirler, aralarında 1 Milyar Dolar değerlemeyi geçerek "Unicorn" olarak adlandırılan şirketlerin de olduğu girişimlere ev sahipliği yapmaktadır. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi'nin, finans teknolojileri alanında ürün ve servis geliştiren girişimlere ev sahipliği yapması, Türkiye'nin gelecekte yüksek değer üreten şirketlerin ilgisini çekecektir.

Teknoloji şirketlerinin teknokentler ile desteklendiği ve teşvik edildiği gibi kriptopara ekosisteminde faaliyet gösteren finans şirketleri de İstanbul Uluslararası Finans Merkezi ile desteklenebilir. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi'nin, global finans şirketlerine ev sahipliği yapması aynı zamanda Türkiye'nin, uluslararası pazarda faaliyet gösteren kriptopara odaklı bankalar ve finans kuruluşlarına sahip olmasını teşvik edecektir.

1.2.1. Kriptobankalar

Bugünün dijitalleşen dünyasında tüm sektörlerde olduğu gibi finansal hizmetler sektöründe de teknolojinin ruhuna uygun bir evrim süreci yaşanıyor. Söz konusu evrim sürecinde yatırımcılar, mevcut finansal sistem içerisindeki varlıklarının bir kısmını kripto varlıklara da aktarmaya başladı. Bu dönüşüm, yatırımcıların kripto varlıklarını saklamak için hizmet ihtiyacını da beraberinde getirdi.

Günümüzde, kripto varlıkların saklanması, yazılımcıların ve az sayıda donanım üreticisinin inisiyatifinde, kullanıcılara bırakılmıştır. Kripto varlıkları saklamak, teknik yeterliliğe sahip olmayan kullanıcılar için göz ardı edilmemesi gereken riskler barındırmaktadır. Bu durum, sermaye sahipleri açısından bir sorun olarak görülmektedir. Kriptobankalar, risklerin yönetilebilmesi ve varlıkların güvenle saklanabilmesi için yatırımcı açısından ihtiyaç duyulan bir hizmet alanıdır. Kriptobankalardan beklenen temel hizmetler, kriptovarlıkları siber saldırılar, kaybolma, çalınma, cüzdanların parolalarını ya da özel anahtarlarını kaybetme gibi çeşitli tehlikelere karşı koruyarak saklayabilmek için güvenilir çözüm sunmalarıdır.

¹⁸ <https://startupgenome.com/reports/global-startup-ecosystem-report-2019> (Erişim Tarihi: 31.07.2019)

2018 yılında ING'nin gerçekleştirdiği Uluslararası Mobil Bankacılık araştırmasında⁽¹⁹⁾ Türkiye, Bitcoin ve kriptopara sahipliğinde 15 ülke arasında ilk sırada yer almıştır. Kriptoparaların bilinirliğinin yüksek olduğu ülkemizde, kriptopara sahiplerine özel bankacılık hizmeti sunmak bir ihtiyaçtır. Benzer nedenlerle, Almanya, İngiltere, İsrail merkezli olanlar başta olmak üzere sayıları artan kriptobankalar, kullanıcılara saklama, takas, likidite ve kredilendirme gibi çeşitli hizmetler vermektedir.

Kriptobankacılık konusunda en somut adım, bankacılık sektörünün öncü ülkelerinden olan İsviçre'den gelmiştir. Sebank, Ağustos 2019'da İsviçre Mali Piyasaları Denetim Otoritesi'nden (Swiss Financial Market Supervisory Authority; FINMA) kriptobankacılık lisansı almıştır.⁽²⁰⁾

Aralarında Türkiye'den bankaların da yer aldığı dünya genelinde 200'den fazla banka ve finans kuruluşu blokzinciri teknolojisini kullanmaya başladı.⁽²¹⁾ Finans sektöründe blokzinciri adaptasyonun yaygınlaşması, blokzinciri teknolojisi üzerine kurulmuş kriptoparaların yatırım ve ödeme aracı olarak kullanılmaya başlanması sürecine de katkı sağlayacaktır.

Bu raporun hazırlandığı tarihte, tüm kriptopara ekosistemin toplam piyasa değeri 263 Milyar Dolar'ın üzerindedir.⁽²²⁾ Türkiye'de kurulacak kriptobankalar, bu varlıkların Türkiye'de saklanmasını hedeflemelidir.

Kriptobankalar, güvenli saklama hizmeti vermenin yanı sıra, geleneksel bankacılık sistemindeki gibi yönetimindeki kripto varlıkları, Türkiye'deki şirketlerin finansmanında kullanabilme fırsatı yakalayacaktır. Bu sayede Türk bankacılık sektörü, geleneksel bankacılık sisteminin haricinde, kripto varlık bankacılığı alanında da etkin rol oynayabilecek ve Türkiye ekonomisine önemli bir kaynak kazandırılmış olacaktır.

Nitekim, Türkiye'de kurumsal yapısı güçlü bir finansal sektörün oluşması için enstrüman çeşitliliğine gidilmesi, blokzinciri tabanlı dijital merkez bankası parası uygulamaya konulması T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan (2019 - 2023) Onbirinci Kalkınma Planı'nda⁽²³⁾ yer almaktadır. Kriptobankalar, dijital paranın ülke ve dünya genelinde kabul görmesi için adaptasyon sürecini hızlandıracağı düşünülmektedir.

Blokzinciri altyapısı sayesinde güvenle ve hızla transfer edilebilen kriptoparalar, bankacılık sistemindeki transfer sürelerinin kısalmasına ve verimin artmasına da yardımcı olacaktır.

¹⁹ <https://www.statista.com/chart/15137/how-many-consumers-own-cryptocurrency/> (Erişim Tarihi: 15.08.2019)

²⁰ <https://www.seba.swiss/#intro> (Erişim Tarihi: 26.08.2019)

²¹ <https://hackernoon.com/comprehensive-list-of-banks-using-blockchain-technology-97c08fa88385> (Erişim Tarihi: 15.08.2019)

²² <https://www.coinmarketcap.com> (Erişim Tarihi: 16.09.2019)

²³ <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Planı.pdf> / 249.5 (Erişim tarihi: 25.07.2019)

1.2.2. ICO ve STO'lar

ICO ve STO'lar için gerçekleştirilecek düzenlemeler sayesinde şirketlerin fon ihtiyaçları daha kolay ve ucuza karşılanabilecektir. ICO'lar, kripto dünyasında sınırlardan bağımsız olarak küçük yatırımcılara çok daha hızlı ulaşabilme olanağı sağlamaktadır. STO'lar sayesinde uluslararası yatırımcıların Türk şirketlerine yatırım yapabilmesi ve böylece daha büyük yatırım ihtiyaçlarının çok daha ucuz ve hızlı karşılanması mümkün olacaktır. Sermaye ihtiyaçlarının karşılanması, Türk şirketlerinin rekabet ve yatırım gücünü ve istihdamı artırarak global pazara yönelik ürün ve hizmetler geliştirebilmesinin önünü açacaktır.

1.2.3. Erken Adaptasyon

Henüz 10 yıllık bir geçmişi olmasına rağmen gün geçtikçe kriptoparaların bilinirliği ve kullanımının yaygınlığı artmaktadır. Çok uluslu şirketler blokzinciri entegrasyonunu hızlandırmak, yeni ürün ve projeleri desteklemek için AR-GE çalışmaları ve yatırımlar yapmaktadır. Kriptoparaların kullanımını düzenleyen Japonya, Singapur, İsviçre, Malta ve diğer ülkeler bu alanda faaliyet gösteren ve yatırım yapmak isteyen şirketler için şimdiden önemli merkezler haline gelmiştir. Türkiye'nin bu konuda gerekli yasal düzenlemeleri yaparak kriptopara ekosistemine erken adapte olan ülkelerden biri olduğunda, gelecekte ekosistemde öncü ülkeler arasında yer alacaktır.

Kriptopara sektörünün gelişimine baktığımızda; 2018 yılında toplam piyasa değeri 835 Milyar Dolar'a ulaşan⁽²⁴⁾ kriptopara ekosistemi içinde hizmet veren servis sağlayıcıların klasik finans kuruluşları gibi büyük fonlar yönettiği görülmektedir. Bu fonların tercih ettiği ülkeler arasında Türkiye'nin de belirlenmiş bir amaç ve hedef doğrultusunda İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi başlığında dahil olması, İstanbul'un dünyada ilk 25 küresel finans merkezi içerisinde; Türkiye'nin ise finansal gelişmişlik açısından ilk 30 ülke içerisinde yer almasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.2.4. Döviz Bağımlılığının Azalması

Uluslararası ticaret yapan ülkelerin rezerv para tutma zorunluluğu, Türkiye'nin diğer ülkelerle ürün ya da hammadde alışverişi için belirli bir fon ayırmasını zorunlu kılmaktadır. Olası anlaşmazlıkları ve sorunlara garanti altına almak için ticaret hacmine göre rezerve edilen bu fon, döviz rezervlerinin etkin kullanımının önüne geçmektedir. Ancak kriptoparaların uluslararası ticarete kullanımı, ülkelerin ticaret amacıyla rezerv para tutma zorunluluğunu ortadan kaldıracaktır.

²⁴ <https://coinmarketcap.com/charts/> (Veri Noktası: 8 Ocak 2018 19.02 UTC +03.00)

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi kapsamında, kriptopara projelerine uygun yasal altyapının sağlanması, kriptopara projelerinin pek çok uluslararası şirket gibi İstanbul'u tercih etmesine zemin hazırlayacak olup, İstanbul'un önemli bir yatırımcı profilinin dikkatini çekmesine yardımcı olacağı ve İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesinin amaçlarının ve hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli ve etkili bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

1.3. Yeni Uygulamalar - Libra

Kurucusu Mark Zuckerberg, 18 Haziran 2019'da Facebook mesajı⁽²⁵⁾ ile dünya genelinde 27 kuruluşla birlikte oluşturulan bağımsız Libra Birliği'ni ve Libra isimli dijital para birimini duyurdu. Facebook'un öncülüğünde tanıtılan Libra, dünya genelinde tüm kullanıcıların finansal ihtiyaçlarını, düşük ücretlerle karşılamayı ve her an erişilebilir olmayı amaçlamaktadır.

Libra, güvenli, ölçeklenebilir ve güvenilir bir blokzinciri üzerine kurulmuş, fiyat dalgalanmalarının düşük olduğu varlıklardan oluşan bir rezerv tarafından desteklenen ve bağımsız Libra Birliği tarafından yönetilen bir para birimi olarak tanıtıldı.⁽²⁶⁾ Dolaşıma çıkacak Libra'nın karşılığı, nakit, kısa vadeli bonolar ve yüksek fiyat dalgalanmalarına sahip olmayan diğer değerli varlıklardan oluşan bir sepette rezerve edileceği açıklandı. Bu sayede Libra'nın fiyatının korunması hedeflenmektedir.

Libra'nın Facebook'un sosyal medya platformları Facebook, Facebook Messenger, Whatsapp ve Instagram ile entegre olması, toplamda 4 milyardan fazla⁽²⁷⁾ kullanıcıya Libra ile ödeme yapabilmeye imkanı sağlayacak. Dünya nüfusunun neredeyse yarısına yakınına ulaşma potansiyeli olan Libra, kısa sürede başta ABD olmak üzere pek çok ülkenin gündemine girdi. ABD Finansal Hizmetler Komitesi, Mark Zuckerberg'den Libra hakkında sözlü savunma talep etti.⁽²⁸⁾

Calibra isimli dijital cüzdan aracılığıyla tüm Facebook ürünlerine entegre olarak kullanılacak Libra'nın, 2020 yılı içerisinde piyasaya çıkması beklenmektedir.

²⁵ <https://www.facebook.com/zuck/posts/10107693323579671> (Erişim Tarihi: 10.03.2020)

²⁶ <https://libra.org> (Erişim Tarihi: 10.03.2020)

²⁷ <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> (Erişim Tarihi: 10.03.2020)

²⁸ <https://docs.house.gov/meetings/BA/BA00/20191023/110136/HHRG-116-BA00-Wstate-ZuckerbergM-20191023-U1.pdf> (Erişim Tarihi: 10.03.2020)

2. DÜNYADAKİ ÖRNEK MEVZUATLAR

Blokcinciri teknolojisi ile hayatımıza giren kriptoparalar, günümüzde hukuken geçerli ve tedavülde olan devlet destekli fiziki paralara karşı güçlü bir alternatif olarak birçok kişinin ilgisini çekmiştir. Fiziksel olarak miktarları ve basımı merkezi bir kurum tarafından kontrol edilen ve denetlenen paraya bir alternatif olan kriptoparalar, konuya yalnızca bilgisayar bilimcilerinin ilgi alanından çıkarıp tüm dünya vatandaşlarının odak noktası haline gelmiştir. Dünyadaki bazı ülkeler konuya temkinli yaklaşılırken, pek çok ülke ise aktif bir şekilde düzenleme faaliyetleri üzerinde çalışmaktadır.

Ülkeler, kriptoparalar için düzenleme yaparken farklı yaklaşımlar izlerken; yine de öncelikli olarak kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin sağlanmasına öncelik vermektedir. Aynı durum bir tür borsa gibi faaliyet gösteren “kriptopara platformları” için de geçerlidir.

Kriptopara alıcıları ve satıcılarını bir araya getiren bu kriptopara platformlarını düzenlemek üzere, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'nın öncü çalışmalar yürüttüğü gözlemlenmektedir. Kriptopara platformları için düzenleme çalışmalarına başlayan bu ülkelerin öncelikli amacı bu platformlara yönelik lisanslama yükümlülüğünün getirilmesi olmuştur.

2000'den fazla kriptopara ve token ile gündeme gelen blokcinciri teknolojinin finans dünyasında kullanımı yalnızca kriptoparalar ile sınırlı değildir. Alt yapısında barındırdığı dağıtılmış sistem sayesinde, blokcinciri tek bir merkezden kontrol edilmeye ihtiyaç duymadan etkili bir şekilde çalışabilmesi, farklı Token (jeton) özellikleri ile yine bir o kadar önemli ICO faaliyetleriyle de önemli bir yer tutmaktadır. Kriptopara arzı olarak da ifade edilen ICO faaliyetleri, yatırımcının, projeler için özel oluşturulmuş jetonu (token), kriptopara ile satın alarak projeye dahil edilmesidir. Bu anlamda bir nevi kitle fonlaması olarak değerlendirilebilecek ICO faaliyetleri, kitle fonlamasından farklı olarak yerel düzeyde ve itibari para olarak değil uluslararası düzeyde internet erişimi olan her yerden katılım sağlanabilir niteliktedir. Hal böyle olmakla beraber, dünya uygulamalarına bakıldığında 2017 yılında ICO projelerinin %46 oranında başarısızlık gösterdiği⁽²⁹⁾ bu nedenle de dolandırıcılığın bir yüzü olup olmadığı tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle bu faaliyetlerin herhangi bir şekilde regülasyon çerçevesine oturtulmamış olması ve bundan dolayı herhangi bir kayıt sisteminin oluşturulmaması gibi sebeplerden ötürü dolandırıcılık olasılığı bulunduğu söylenebilir. Bu da Çin gibi ülkelerde doğrudan yeni ICO kampanyalarının açılmasının yasaklanması gibi sonuçları beraberinde getirmiştir.⁽³⁰⁾

²⁹ <https://news.bitcoin.com/46-last-years-icos-failed-already/> (Erişim Tarihi: 24.10.2019)

³⁰ İlgili haber, “Çin'den ICO ve STO'lara yeni yasak” <https://koinmedya.com/2019/03/22/cinden-icolar-ve-stolar-yeni-yasak/> (Erişim Tarihi: 14.04.2019)

2.1. Kriptoparaların Hukuki Statüleri

Blokcinciri teknolojinin en popüler uygulama çözümlerinden biri olan kriptoparalar, kronolojik anlamda da Bitcoin ile birlikte ilk olarak adını duyurması sebebiyle düzenleme faaliyetlerinin öncelikli odak noktası haline gelmiştir. Heyecan verici ve çarpıcı bir teknolojinin ürünü olarak ortaya çıkmış olsa da zaman zaman kişilerin mağduriyetine sebebiyet vermesi ve denetimsiz bir sistemde ilerliyor olması, regülasyon ihtiyacını daha sık gündeme getirmiştir. Dünya çapında ülkelerin sosyo-ekonomik durumları ve finans sistemlerine yönelik güven algısı farklı regülasyon adımlarının da ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Dünya genelinde, kriptoparalara hukuki bir statü kazandırılarak regülasyona tabi tutmanın kriptopara birimlerinin para aklama, vergi kaçırma ya da uyuşturucu ticareti gibi yasa dışı faaliyetler için kullanılmasını önleyeceği ve böylelikle uzun vadede değerlerini arttıracığı düşünülmektedir.

a. Afrika; Afrika ülkelerindeki mobil telekomünikasyona bağlı gelişmeler finansal işlemlerdeki yeni teknolojilerin de önünü açmaktadır. Finansal sisteme erişimin ve banka hesabı sahibi nüfusun oldukça düşük olduğu Sahra altı ülkelerdeki göçmen çalışanlar/işçiler için sınır ötesi para transferleri önem arz etmektedir. Bu durum aslında finansal teknoloji çözümleri için iyi bir ekosistem yaratmaktadır.

Blokcinciri teknolojisi ve kriptoparalar konusunda bölgede çoğu ülke halen izleme/takip aşamasındayken; kriptoparalar tedavüle sahip para birimleri olarak kabul görmemektedir. Hemen hemen bütün hükümetler, kriptoparalar ve bunlarla işlem yapmanın getirdiği risklere karşı vatandaşlarına uyarılarda bulunmuştur. Ancak kıta ülkeleri arasından Mauritius ve Güney Afrika bu anlamda öncü ülkelerdendir. Özellikle Mauritius'da geliştirilen 'regulatory sandbox' uygulaması⁽³¹⁾ bölgedeki önemli gelişmelerdendir.

Kriptoparaların yasal bir çerçeveye oturtulmasına en sıcak yaklaşıma ülke Güney Afrika'dır. Bunun dışında, bölgedeki Morocco, Cezayir, Libya gibi ülkeler doğrudan yasaklama yoluna gitmişlerdir. Özellikle Güney Afrika'daki finansal hizmetler sunan firmalar, müşterilerinden kriptopara ürünlerine ilişkin çok sayıda talep almaktadır ve kriptoparalar ile gerçekleştirilen işlemlerin yükselişte olduğunu belirtmektedir. Şu an için bölgede kriptoparalara hukuki statü kazandıracak bir düzenleme bulunmamaktadır, bu konuda ilgili kamu otoritelerinin konuya bakış açıları da belirsizdir.⁽³²⁾ Öte yandan, 2018 yılında Güney Afrika'da ülkenin finans ve ticaret sistemine destek olmak adına iki adet ICO faaliyeti de başlatılmıştır. Güney Afrika dışında, Fas'ta da yenilenebilir enerji ile kriptopara madenciliği faaliyetlerini yürüten Soluna isimli bir şirket tarafından ICO çalışmaları başlatılmıştır.⁽³³⁾

³¹ Regulatory Sandbox: Yeni ürünlerin geliştirilmesi için oluşturulan inovasyon alanları.

³² "Ten questions every board should ask about cryptocurrencies", pwc South Africa
<https://www.pwc.co.za/en/press-room/ten-questions-every-board-should-ask-about-cryptocurrencies.html>
 (Erişim Tarihi: 18.06.2019)

³³ <https://www.afrik21.africa/en/morocco-soluna-to-build-wind-farm-for-cryptocurrency-mine-in-dakhla/>
 (Erişim Tarihi: 24.03.2020)

Aralık 2014’de Güney Afrika Merkez Bankası (South African Reserve Bank; SARB) tarafından sanal para birimlerine ilişkin yayınlanan bir makalede, sanal para birimleri “dijital ortamda ticarete konu edilebilen ve değişim aracı olarak kabul gören, ancak yasal para birimi olarak kabul görmeyen, hesap birimi ve/veya değer saklama aracı”⁽³⁴⁾ olarak ifade edilmektedir. Şubat 2018’de SARB tarafından yapılan bir diğer açıklamada ise uygun bir düzenleme çerçevesinin ortaya konabilmesi amacıyla konu üzerinde çalışıldığı ifade edilmiştir.

b. Amerika; kıtanın kuzey ve güney bölgelerinde yer alan ülkelerin kriptoparaların hukuki statülerine bakış açılarının farklılık arz ettiği görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) kriptoparaların düzenlenmesi ve hukuki statüsü eyaletler arasında ve devlet kurumları arasında farklılıklar içermektedir. Örneğin; ülkenin Washington eyaletinde bir belediye tarafından kriptopara kullanımı 12 ay boyunca yasaklanırken; Wyoming eyaletinde kriptoparaların hukuki statülerini belirlemek ve sınıflandırılmasını sağlamak üzere yasa teklifi eyalet meclisine sunulmuştur.⁽³⁵⁾ Devlet kuruluşları tarafında ise Hazine Bakanlığı kriptoparaları tahvili mümkün merkezi olmayan sanal para birimi olarak sınıflandırırken; Menkul Kıymetler Borsa Komisyonu (SEC), bazı şartların sağlanması halinde emtia sınıfına dâhil etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada’da kriptoparalar henüz tam anlamıyla hukuki zemine oturtulmamış olsa da ticari hayatta kullanımlarına yönelik destekleyici adımlar atılmakta ve gelecekte bu teknolojide lider konuma gelebilmek adına çalışmalar yürütülmektedir.

ABD’de ICO faaliyetlerine ilişkin olarak Menkul Kıymetler Borsa Komisyonu - SEC çalışmalar yürütmektedir. SEC ve yetkili mahkemeler bir token arzının yatırım sözleşmesi olup olmayacağını değerlendirirken öncelikli olarak o işlemin içeriğine bakmaktadır. Özellikle ICO faaliyetlerine konu edilen token, Howey test⁽³⁶⁾ kriterlerini sağlıyorsa menkul kıymet olarak kabul edilmektedir. Oldukça yaygın bir şekilde kullanılan *Howey Test*’in yanı sıra, SEC 3 Nisan 2019 tarihinde yayınlamış olduğu bir kılavuz ile bir dijital varlığın menkul kıymet olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ve buna bağlı olarak ABD federal menkul kıymetler kanununa tabi olup olmadığının saptanmasına ilişkin bir çerçeve metin de yayınlamıştır. Ayrıca, SEC dijital varlıklara yönelik ilk eylemsizlik kararını da yayınlamıştır. SEC, eylemsizlik yazısını (*no-action letter*) yayımladığı Turnkey Jet Inc. kararında, ICO sırasında kullanılan tokenların menkul kıymet olmayacağına kanaat getirmiş ve başvuru yapan TurnKey Jet şirketinin, ICO faaliyeti için kullandığı TKJ tokenını SEC’e

³⁴ “can be digitally traded and functions as a medium of exchange, a unit of account and/or a store of value, but does not have legal tender status”

³⁵ Wyoming, Kripto Para Birimlerini ‘Para’ Olarak Tanımlayabilir”, Koinbülteni, 19 Ocak 2019 <https://koinbulteni.com/wyoming-kripto-para-birimlerini-para-olarak-tanimlayabilir-36266.html> (Erişim Tarihi: 10.06.2019)

³⁶ Howey Test: Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymet ve Borsa Komisyonu (SEC) tarafından kullanılan ve bir değerini menkul kıymet olarak yatırım sözleşmesi niteliği taşıyıp taşımadığının belirlenmesi için esas alınan kriterleri ifade etmektedir. Bu kriterler, ABD Yüksek Mahkemesi’nin SEC v. W.J. Howey Co kararında belirlenmiştir.

kaydolmaksızın satışı sunması halinde, haciz yaptırımını önermeyeceğini açıklamıştır.

Güney Amerika ülkelerinde ise ABD'deki durumun tam tersi yönde bir yaklaşım olduğu ve henüz ülkeler tarafından tam anlamıyla atılmış bir adım bulunmamakla birlikte kriptopara kullanımlarının yasaklandığı da görülmektedir. Örneğin, Bolivya'da vergi kaçakçılığı ve kara para aklama gibi suçlardan ötürü duyulan endişeler sebebiyle kriptopara kullanımı yasaklanmıştır.⁽³⁷⁾ Enflasyonun en yüksek olduğu ülkelerden biri olan Venezuela ise petrole endeksli bir kriptopara olan Petromoneda (Petro)⁽³⁸⁾ ile ticaret yapmayı amaçlamaktadır. Öte yandan, dijital varlıklara ilişkin ilk önemli adım ise Meksika'da yürürlüğe giren Fintek Kanunu ile olmuştur. Söz konusu kanun, ödeme hizmetlerinin yanı sıra, kitle fonlaması faaliyetleri ve dijital varlıkları da kapsamaktadır. Ancak ülkedeki uygulayıcılara göre kanun halen dijital varlıkların suça aracılık etmek üzere kullanılmasını engelleyecek yeterli düzenlemeleri içermemektedir. Diğer Güney Amerika ülkelerine bakıldığında ise; Brezilya'da dijital para birimlerinin regülasyonuna yönelik çalışma komitesi kurulduğu, Şile'de Bankalar ve Finansal Kurumlar Gözetim Kurumu'nun blokzinciri teknolojisi üzerinde çalışmalar yapmayı hedeflediği, Kolombiya'da ise kriptoparalara yönelik vergi uygulanması için çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

c. Asya; Kriptopara ticaretinin büyük çoğunluğu Asya kıtası ülkeleri üzerinden gerçekleşmektedir. Kriptoparaların hukuki statüsü ve blokzinciri teknolojisine dair gelişmeler, kıta ülkeleri arasında çeşitlilik arz etmektedir. Örneğin; Japonya'da blokzinciri teknolojisi ve kriptoparalar ülkede yasal dayanağa kavuşmuş durumdadır.⁽³⁹⁾ Japonya'da "Kriptopara" para olarak tanımlanmıştır. Çin'de ise her ne kadar kriptopara ticareti yasaklansa da Çin Merkez Bankası üç yıla yakın bir süredir yaptığı çalışmalar neticesinde, Merkez Bankası bünyesinde bir 'Dijital Para Enstitü' birimi kurarak kendi dijital para birimini çıkarmak üzere çalışmalara başlamıştır.⁽⁴⁰⁾ Güney Kore'de ise kara para aklamayla mücadele ve vergi düzenlemelerinin uygulanabilirliğini takip etmek amacıyla 30 Ocak 2018 tarihinden itibaren, kriptoparaların ancak gerçek kişi banka hesapları üzerinden işlem görmesini sağlamak üzere düzenleme getirmiştir ve böylece, anonim banka hesaplarıyla kriptopara ticareti yasaklanmıştır.

³⁷ "Bolivia's Central Bank Bans Bitcoin", Coindesk, Haziran 2014 <https://www.coindesk.com/bolivias-central-bank-bans-bitcoin-digital-currencies> (Erişim Tarihi: 10.06.2019)

³⁸ <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/02/20/venezuela-launches-the-petro-its-cryptocurrency>

³⁹ Ödeme Servisleri Kanunu'nda (The Payment Services Act) kriptoparalara yönelik olmak üzere Haziran 2016'da değişiklikler yapılmış ve 1 Nisan 2017 tarihi itibarıyla de değişiklikler yürürlüğe girmiştir.

⁴⁰ "China's central bank is developing a digital currency", FinTechNews, Kasım 2018, <https://www.fintechnews.org/chinas-central-bank-is-developing-a-digital-currency/> (Erişim Tarihi: 10.06.2019)

Singapur, ICO faaliyetleri için oldukça gözde bir ülke haline gelmiştir. Ülkenin yetkili para otoritesi (Monetary Authority of Singapore - MAS), bir dijital varlığı sermaye piyasası aracı olarak gördüğü sürece dijital varlığa bağlı takas ve ICO gibi faaliyetleri regüle etmektedir. Buna göre, sermaye piyasası aracı gibi alınıp satılabilen tokenlerle işlem gerçekleştiren platformlar ve aracı kurumlar, ülkenin Sermaye Piyasası Kanunu (Securities and Futures Act – SFA) düzenlemelerine tabii olarak kayıt ve lisans yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Nitekim MAS, 24 Mayıs 2018 tarihinde yayımladığı bir basın açıklamasında, sekiz adet dijital varlık ticaret platformu ile bir adet ICO platformunda sermaye piyasası mevzuatı kapsamında faaliyet gösterdikleri gerekçesiyle uyarıda bulunduğunu belirtmiştir.

Malezya'da ise Menkul Kıymetler Komisyonu tarafından 15 Ocak 2019 tarihinde yayımlanan kılavuz ile dijital varlıklara ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmış⁽⁴¹⁾ ve bu varlıkların ülkenin menkul kıymetlere ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde tanınması için çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Buna göre ülkede faaliyet gösteren dijital varlık platformlarının Menkul Kıymet Komisyonu tarafından onay alması gerekmektedir ve komisyon tarafından onay verilmediği sürece ICO faaliyetleri gerçekleştirilemeyecektir. Mart 2019'a gelindiğinde ise ICO faaliyetlerinin çeşitli kriterlere tabi olarak regüle edilmesine yönelik yeni bir konsültasyon raporu yayımlanmıştır.

Tayland'da, dijital varlıklar ve kriptoparalar ayrı ayrı düzenlenmektedir. Ülkede bu varlıklarla yapılan işlemler ve bu işlemlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik iki ayrı düzenleme çerçevesi bulunmaktadır.⁽⁴²⁾ Tayland Menkul Kıymetler ve Borsalar Komisyonu (Securities and Exchange Commission – SEC) hem ICO platformlarını hem de ICO projelerini onay gerekliliklerine tabii tutmaktadır. Buna göre, ICO platformları ülkede faaliyet göstermek için SEC'ten onay almak zorunda olduğu gibi yine her ICO projesi için de ayrı ayrı onaylar alınmaktadır. SEC, kamu güvenliği ve düzeni için aykırı bulduğu ICO projelerine onay vermeyebilir.

Japonya ve Hong Kong da Tayland gibi ICO faaliyetlerine yönelik düzenlemeler getiren diğer ülkelerdendir. Japonya da yine belli kriterlere bağlı olarak dijital varlıkları ve ICO işlemlerini menkul kıymet mevzuatları kapsamında değerlendirebilmektedir. Japonya'da Ödeme Hizmetleri Kanunu kapsamında kurulmuş olan Japon Sanal Para Birimi Derneği (Japan Virtual Exchange Association) ICO faaliyetlerine yönelik düzenlemeler yapmıştır.

⁴¹ Capital Markets and Services (Prescription of Securities (Digital Currency and Digital Token) Order 2019, P.U.(A) 12/2009 (Jan. 8, 2019) <https://www.sc.com.my/api/documentms/download.ashx?id=8c8bc467-c750-466e-9a86-98c12fec4a77> (Erişim Tarihi: 25.03.2020)

⁴² "Emergency Decree on Digital Asset Businesses B.E. 2561" ve "Emergency Decree on the Amendment of the Revenue Code (No. 19) B.E. 2561"

d. Avrupa; Birlik içerisinde ve üye ülkelerde, kriptopara ticareti ve blokzinciri teknolojisine yönelik politika ve regülasyon çalışmaları devam etmektedir. 19 Haziran 2018 tarihinde Avrupa Birliği finans kurumları, sanal para birimlerinin halen tam anlamıyla regülasyona kavuşmamış olması ve riskli doğası sebebiyle vatandaşlara yönelik uyarı yayınlamıştır. 5 nolu Kara Para Aklama Direktifi'nin (The Fifth EU Anti-Money Laundering Directive; AMLD5) getirileri bir yana Avrupa Bankacılık Otoritesi (European Banking Authority; EBA) kriptoparaların yarattığı riskleri en aza indirebilmek amacıyla ayrı bağımsız bir düzenleme gerekliliğine de vurgu yapmaktadır. EBA, yayınladığı bir resmi yazıda, kriptoparaları “bir merkez bankası tarafından çıkarılmamış ve bir ödeme aracı olarak kullanılan düzenlenmemiş dijital para” olarak tanımlamıştır.⁽⁴³⁾ Ancak, EBA tarafından yapılan bu tanımlama görece eski tarihli olup henüz piyasadaki kriptopara algısının Bitcoin ile sınırlı olduğu bir dönemi işaret etmektedir. 8 Mart 2018 tarihine geldiğimizde ise, finans sektöründeki teknolojik gelişmelerin avantaja çevrilmesi amacıyla Avrupa Komisyonu, blokzinciri teknolojisi, yapay zeka ve bulut depolama hizmetleri gibi birçok inovasyonu mercek altına aldığı bir “FinTech Aksiyon Planı” da hazırlamıştır. Kriptoparaların hukuki tanımı birlik içerisinde belirsizlik arz ediyor olsa da çoğu üye ülke, %50-0 oranında değişiklik gösteren kazanç vergisine tabi kılmaktadır. Avrupa Birliği Adalet Divanı ise verdiği bir kararda,⁽⁴⁴⁾ kriptopara ve diğer ulusal para birimleri arasındaki takasın KDV'den muaf tutulması gerektiğine karar vermiştir. Kriptopara faaliyetlerini en çok destekleyen teşvik eden ülkeler arasında İsviçre ve Malta bulunmaktadır. Bölgede özellikle Malta ve İsviçre'de kriptoparaların gelişimi açıkça teşvik edilmekte ve piyasadaki faaliyetlere açıklık kazandırmak amacıyla regülasyon çalışmaları sürdürülmektedir.

Bilindiği üzere, Malta dağıtık defter teknolojisi üzerine ağırlık vermiş ve yaklaşık 2 yıla varan çalışmalar neticesinde üç yeni kanunu yürürlüğe koymuştur:

- i.** Sanal Finansal Değerler Kanunu (*Virtual Financial Assets Act; VFAA*)
- ii.** Inovatif Teknoloji Düzenlemeleri ve Hizmetleri Kanunu (*Innovative Technology Arrangements*) ve;
- iii.** Malta Dijital İnovasyon Otoritesi Kanunu (*Malta Digital Innovation Authority Act; MDIA*)

⁴³ EBA, 'Warning to consumer on virtual currencies' Aralık 2013 EBA/WRG/2013/01, “a form of unregulated digital money that is not issued or guaranteed by a central bank and that can act as means of payment”

⁴⁴ CJEU Case C-264/14 Hedqvist: Bitcoin, <https://circabc.europa.eu/sd/a/add54a49-9991-45ae-aac5-1e260b136c9e/892%20-%20CJEU%20Case%20C-264-14%20Hedqvist%20-%20Bitcoin.pdf> (Erişim Tarihi: 18.06.2019)

Malta, çıkarmış olduğu bu üç düzenleme ile kriptoparaların da ötesinde dağıtık defter teknolojisini tanımlamış ve düzenlemiştir. Bu düzenlemelerin kabul edilmesiyle birlikte dağıtık defter teknolojisi;

- » Elektronik para,
- » Dağıtık defter teknolojisine bağlı finansal araçlar,
- » Sanal jetonlar ve;
- » Sanal finansal değerler

olarak sınıflandırılmıştır.⁽⁴⁵⁾ VFAA, dağıtık defter teknolojisi ürünlerini ve ilgili hizmet sağlayıcılarını (ICO ve kriptopara takas işlemleri) düzenlemek üzere bir çerçeve çizmektedir. Ayrıca, bu düzenleme ile birlikte, Sanal Finansal Varlık Aracıları (Virtual Financial Agents) olarak bilinen yeni bir aracı sınıfı da getirmektedir. Diğer önemli bir detay ise VFAA düzenlemelerinin Malta Finansal Hizmetler Kurumu'na bir dağıtık defter teknoloji varlığının (distributed ledger technology asset; kısaca dijital varlık) yukarıda belirtilen sınıflardan birine dahil olup olmadığı ve böylece düzenlemeye tabi kılınıp kılınmayacağına tespiti için bir test (Finansal Araç Testi – Financial Instrument Test) geliştirme yetkisi vermiştir. Söz konusu test, uygulamaya ilişkin bir rehber ile birlikte Temmuz 2018'de yayınlanmıştır. Bu testin uygulanması ile, bir dijital varlığın sanal jeton (virtual token) olarak adlandırılıp adlandırılmayacağı; adlandırılmıyorsa testin ikinci adımı olarak bu dijital varlığın mevcut finansal hizmetler düzenlemelerinin kapsamına dâhil olup olmayacağı tespit edilmektedir.

Malta, kısaca açıklandığı üzere, kriptoparalardan da öte dağıtık defter teknolojisi ürünlerini düzenleyerek görece büyük bir adım atmıştır. İsviçre'de ise benzer çalışmalar yapılmış ve sanal para birimleri “varlık” olarak değerlendirilmiştir. 2014 yılında, İsviçre Federal Konseyi yayınladığı bir raporda sanal para birimlerini, “internet üzerinden ticarete konu edilebilen bir değer dijital temsili” olarak tanımlamıştır ve her ne kadar tedavülde olan bir ulusal para olarak kabul etmese de daha çok para rolünde olan bir varlık olarak tanımlamıştır.⁽⁴⁶⁾

Almanya'da, Almanya Federal Finansal Denetleme Otoritesi (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht – BaFin), her bir ICO projesindeki sözleşme ilişkileri ve kullanılan jetonların amaçlarına göre menkul kıymet ve bankacılığa ilişkin düzenlemelerin uygulanıp uygulanmayacağına karar vermektedir. BaFin kripto para birimlerini finansal araç olarak tanımladı ve regülasyonlarla ilgili netlik sağladı. BaFin'in 2 Mart 2020'de⁽⁴⁷⁾ yayımlanan basın açıklamasına göre; kripto para birimleri artık: (i) herhangi bir merkez bankası veya kamu kuruluşu tarafından regüle ya da garanti edilmemiş, (ii) Yasal para statüsüne

⁴⁵ “Blockchain & Cryptocurrency Regulation – Malta”, Global Legal Insights

⁴⁶ “Federal Council Report on Virtual Currencies in Response to the Schwaab (13.3687) and Weibel (13.4070) Postulates”, Haziran 2014, <https://www.news.admin.ch/NSBSubscriber/message/attachments/35355.pdf> (Erişim Tarihi: 18.06.2019)

⁴⁷ https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/DE/Merkblatt/mb_200302_kryptoverwahrgeschaef.html (Erişim Tarihi: 25.03.2020)

sahip olmayan, (iii) Bireyler ya da tüzel kişiler tarafından hem değişim hem de ödeme aracı olarak kullanılabilen, (iv) Yatırım amaçlı olarak kullanılabilen, (v) Elektronik olarak transfer edilebilir, saklanabilir ya da ticareti yapılabilir “dijital değer temsilleri” olarak sınıflandırılıyor. BaFin ilgili raporunda kripto paraların, yasada farklı kanunlara tâbi olan elektronik paralarla karıştırılmaması gerektiği de belirtilmiştir.

İsviçre’de, İsviçre Bankacılık Düzenleme Kurumu (Swiss Financial Market Supervisory Authority – FinMa) Şubat 2018 tarihinde yayınladığı bir kılavuzda⁽⁴⁸⁾ ICO projelerine uygulanabilecek hukuki çerçeveye ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve Almanya’daki yaklaşıma benzer bir şekilde projelerde kullanılan her bir jeton ve bu jetonların amacına göre farklı düzenlemelerin uygulanabilir olacağına dikkat çekmiştir. Dahası, İsviçre Federal Konseyi 14 Aralık 2018 tarihinde yayınladığı bir raporda⁽⁴⁹⁾ mevcut İsveç mevzuatının Blokzinciri teknolojisi temelli iş modelleri için uygulanabilir olduğunu belirtmiş ve mümkün olan en iyi regülasyon koşullarını yaratmaya yönelik tavsiyelerde bulunmuştur.

Fransa’da ise Fransız Parlamentosu, ICO faaliyetlerine yönelik 12 Eylül 2018 tarihinde önemli bir kanun tasarısını geçirmiştir. Kanun tasarısında jeton ve kriptoparalara yönelik tanımlara yer verilmiş; ICO projeleri için onay mekanizması düzenlenmiş; kriptopara aracı platformlarına yönelik düzenlemeler yapılmış ve son olarak kripto varlıklarla yapılan işlemlere ilişkin özel bir vergi rejimi getirilmiştir. Söz konusu düzenlemeler, menkul kıymet jetonlarına uygulanmamaktadır; bu tip jetonlar için Fransız menkul kıymet düzenlemelerine gidilmektedir.

e. Avustralya; kriptopara faaliyetlerinin ve blokzinciri teknolojisinin kıta ülkelerinin hükümetleri tarafından genel itibariyle desteklendiği görülmektedir. Avustralya’da kriptopara kullanımı, ticareti ve madencilik faaliyetleri ülkede yasal kabul edilmekte ve kişilere yol gösterici nitelikte vergilendirmeye yönelik rehberler hazırlanmaktadır. Özellikle 2017’de Avusturalya Menkul Kıymet ve Yatırım Komisyonu (Australia Securities and Investments Commission - ASIC) tarafından yayımlanan çalışmada, ICO projelerinin ne zaman ve hangi koşullarda bir finansal işlem olarak değerlendirilebileceği belirtilmiştir. Burada da yine ICO projesinde kullanılan jetonun ekonomik kullanım amacı esas alınarak bir değerlendirme yapılmaktadır.

⁴⁸ Swiss Financial Market Supervisory Authority: “Guidelines for enquiries regarding the regulatory framework for initial coin offering (ICOs)”, <https://www.finma.ch/de/news/2018/02/20180216-mm-ico-wegleitung/> (Erişim Tarihi: 25.03.2020)

⁴⁹ “Legal framework for distributed ledger technology and blockchain in Switzerland”, <https://www.newsd.admin.ch/newsd/message/attachments/55153.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2020)

f. Ortadoğu ve Kuzey Afrika; Blokzinciri teknolojisi, bölgedeki ülkeler tarafından ilgiyle karşılanmakta ve birçok ülkede regülasyon çalışmaları için araştırmalara devam edilmektedir. Özellikle İslam Hukuku kapsamında verilen fetvalarda kriptoparaların helal olduğu açıklamaları sonrasında, sektörde hareketlenmeler başlamıştır. Bu açıklamalara rağmen, bölge ülkelerindeki hükümetlerin atacağı adımlar sektörün durumunu belirleyici kılacağı düşünülmektedir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin yaptırımlarından kaçmak amacıyla bazı ülkeler tarafından kriptoparalara sıcak bakılmaktadır. Örneğin; İran'da VISA ve Mastercard ile işlem yapılamıyor olması ve enflasyonun yüksek oranlarda seyretmesi nedeniyle ulusal paranın da değeri sürekli değişkenlik göstermekte; bu durum da kriptoparaların ülke çapında bireyler tarafından ilgiyle takip edilmesini sağlamaktadır.

İsrail'de ise her ne kadar dijital para birimleri, İsrail Bankası tarafından geçerli bir para birimi olarak kabul edilmese de, İsrail Vergi Kurumu, 1 Ocak 2018'de yaptığı açıklamada sanal para birimlerinin kullanımının "sanal ödeme aracı" olarak görülmesi ve vergiye tabi olması gerektiğini ifade etmiştir.

Dünya'nın farklı bölgelerinde ICO faaliyetlerine ilişkin farklı düzenlemeler ve yaklaşımlar bulunmakla birlikte hukuki çerçevede değerlendirilmesi gereken bir diğer soru ise bir ICO projesinin hangi hukuka tabii olacağı konusundadır. ICO projelerinin çoğunlukla geniş bir tabana yayıldığı göz önüne alındığında farklı ülkelerden kişilerin projelere katılım sağlayabildiği açıktır. Bu noktada, ICO projesi için hazırlanan tanıtım belgelerinde (white paper) bu konuya ilişkin bir belirleme yapılabileceği gibi bu yönde bir belirleme yapılmasa dahi hedeflenen kitleye göre bir uygulanacak hukuk tespiti de yapılabilir. Örneğin, tanıtım belgesinin Fransızca dilinde hazırlanmış olması veya yalnızca Fransız yatırımcılara yönelik bir pazarlama faaliyeti yürütülmesi halinde proje kapsamında doğan uyuşmazlıklarda veya projenin faaliyete geçmesi için alınacak izinlerde Fransız hukukunun da uygulanabileceği tartışılabilir veya ICO projesinin oluşturulduğu ülke hukukunun uygulanacağı gündeme gelebilir. Burada önemli olan husus, geliştirilen ICO projelerinde hukuki öngörülebilirliğin ortadan kaldırılmaması ve yatırımcılar ile tüketiciler için hukuki korumanın sağlanabilmesidir.

Kriptoparaların hukuk ve regülasyon ile süregelen çatışan ilişkisinin yerini gelinen noktada özellikle kurumsal yapıların regülasyonun kriptoparalar için her zaman sınırlayıcı sonuçlar doğurmayacağını ve yayılmada fayda sağlayacağını fark ederek, düzenleyici kuruluşlarla işbirliği içerisinde hareket etmeye yönelik gerçekleştirdiği aksiyonların aldığı dikkati çekmektedir. Nitekim, Libra kriptopara birimine ilişkin olarak Facebook'un yanı sıra Visa, Mastercard, Paypal, Ebay, Uber, Lyft, Spotify ve Vodafone Group gibi şirketlerden oluşan Libra Association (Libra Birliği) tarafından yayınlanan Libra Tanıtım Belgesi'nde Libra kriptopara düzenlemelerine ilişkin olarak finansal sektör ve düzenleyici kuruluşlara yenilikçi bir işbirliği çağrısında bulunulduğu dikkati çekmektedir.

2.2. ICO Faaliyetlerinin Hukuki Statüleri

Bir tür kitlesel fonlama faaliyet olan ICO (initial coin offering), blokzinciri teknolojisinin öneminin anlaşılmasından sonra ortaya çıkmış bir kavramdır. ICO'nun Türkçe'ye henüz tam çevirisi yapılmamış olup, Öncü Akçe Arzı olarak kullanılabilir. Girişimciler tarafından tercih edilen bu yöntem, yatırımcıların ya da bankaların gerektirdiği titiz bir şekilde düzenlenmiş sermaye artırımı sürecini daha kolay ve esnek bir hale getirmek amacıyla kullanılmaktadır. ICO projelerinde itibari para (devlet tarafından basılmış para birimi) yerine kriptopara ile fon desteği alınması ICO'yu diğer yatırım türlerinden ayırmaktadır. Gerek dünyada gerek Türkiye'de kriptoparalara yönelik doğrudan yasal düzenleme bulunmadığından, ICO faaliyetlerinin genel çerçevesini düzenleyen bağlayıcı bir yasal düzenlemeye de rastlanmamaktadır. Öte yandan, ICO faaliyetlerinin henüz tam bir düzenleme altına alınmamış olması, hâlihazırda gözetilen başarısızlık oranı ve risk sermayesinin miktarı dikkate alındığında ICO kampanyalarında dolandırıcılık ihtimali bulunduğu sıklıkla dile getirilmektedir.⁽⁵⁰⁾

a. Çin Cumhuriyeti; Dolandırıcılık faaliyetleri ile ilişkilendiriliyor olması nedeniyle, ICO faaliyetlerine çeşitli ülkelerden tepkiler gelmiştir. Dünya'da ilk tepki ise 2017 yılının Eylül ayında Çin'den gelmiştir.⁽⁵¹⁾ Çin, yeni bir ICO kampanyası açılmasını yasaklamış ve önceki ICO kampanyaları için soruşturma başlatmıştır.⁽⁵²⁾

b. Amerika Birleşik Devletleri ise yatırımcıların mağduriyetini önleme odaklı bir takım regülasyon çalışmalarında bulunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (U.S. Securities and Exchange Commission; SEC), bu konuda yol gösterici raporlar yayınlamış ve risklere karşı yatırımcıları uyarmıştır. 2017 yılında ise SEC, dijital para finansman olaylarının menkul kıymetler olarak düzenlenmesi gerektiğini, diğer bir ifadeyle kayıt dışılığın cezaya maruz kalabileceği yönünde bir kararını açıklamıştır.⁽⁵³⁾ Kararda, "geçerli bir muafiyet uygulanmadığı sürece, dağıtılmış defter veya blok teknolojisine dayalı menkul kıymet ihraç edenlerin bu menkul kıymetlerin tekliflerini ve satışlarını kaydettirmesi" gerektiği sonucuna varılmıştır. SEC'in almış olduğu bu karar, ICO faaliyetlerinde bulunan birçok işletmeye ve yatırımcıya bir darbe olarak değerlendirilmiştir.

Dünya'da çoğu ülke, ICO faaliyetlerine temkinli yaklaşırken İsviçre ve Malta gibi ülkeler ICO faaliyetlerini düzenlemek üzere ilk adımları atmıştır.

⁵⁰ Nebil, Füsün Sarp, "Bitcoin ve Kriptoparalar", Mart 2018, sayfa 118

⁵¹ Baktaş, Sima, "Türkiye ve Dünya'da 'ICO' ve Yasal Durumu", LEGAL Hukuk Dergisi, Temmuz 2018, sayfa 3351

⁵² "Çin'in ICO yasağı dijital para piyasalarını alt üst etti", Eylül 2017, Uzmancoin, <https://uzmancoin.com/cin-ico-dijital-para/> (Erişim Tarihi: 13.06.2019)

⁵³ "SEC Issues Investigative Report Concluding DAO Tokens, a Digital Asset, Were Securities", Temmuz 2017, <https://www.sec.gov/news/press-release/2017-131> (Erişim Tarihi: 14.06.2019)

c. İsviçre; İsviçre, Zug kentinde kurduğu Kripto Vadisi (Crypto Walley) ile birçok yatırımcı için ilgi odağı olmuş; ICO ve kriptopara düzenlemelerinde de önemli adımlar atmıştır. Örneğin; İsviçre Mali Piyasaları Denetim Otoritesi (Swiss Financial Market Supervisory Authority; FINMA), jeton/tokenları ödeme jetonları (payment tokens), varlık jetonları (asset tokens) ve hizmet jetonları (utility token) çeşitlere ayırmıştır. Böylece, jetonlar hem bir menkul kıymet hem de bir ödeme aracı olarak kabul edilmiştir.⁽⁵⁴⁾

d. Malta ise kriptoparalara ve ICO projelerine tam destek sağlayacağını açık bir şekilde ifade etmiş ve bu alanda düzenleme çalışmalarına başlayan ilk ülke olmuştur. Temmuz 2018'de, bir üst başlıkta sıralanmış olan düzenlemeler ile ICO faaliyetleri için bir hukuki çerçeve sunan Malta, bu düzenleme çalışmaları ile ICO projesi üzerinde çalışmak isteyen şirketlere özel teşvikler, vergi avantajları gibi çok sayıda imkân sağlamaktadır. ICO faaliyetinde bulunmak isteyenlere lisans yükümlülükleri getirilmiş ve MDIA bu konuda yetkiler verilmiştir. VFAA düzenlemeleri ile ICO faaliyetleri, cüzdan hizmeti sağlayıcıları, jeton takası, araçlar gibi diğer çeşitli finansal varlıklar için bir düzenleme çerçevesi hazırlanmıştır. Lisans yükümlülüğünün yanı sıra ICO faaliyetinde bulunacak girişimcilerin ayrıca Malta Finansal Hizmetler Kurumu'na sunmak üzere bir whitepaper (teknik doküman) hazırlamaları da gerekmektedir. Böylece, Malta'nın getirmiş olduğu bu düzenlemeler, teknolojiyi önde tutan bir yaklaşımı benimsemesi nedeniyle diğerlerinden farklı bir konumda olduğu kabul edilmektedir.⁽⁵⁵⁾

e. Singapur ise her ne kadar kriptoparaları doğrudan düzenlemiyor olsa da ülkenin mali denetim otoritesi, yetkisi alanında bulunan kriptopara faaliyetlerini inceleme altına alınmaktadır, örneğin kara paranın aklanması (anti-money laundering; AML) ve terörün finansmanının önlenmesi (counter-terrorism financing; CTF) amacıyla sermaye piyasası araçlarını içeren ICO faaliyetlerini denetleyebilmektedir.

f. Türkiye'de ise ICO faaliyetlerine yönelik henüz bir düzenleme bulunmamaktadır. Bilindiği üzere, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), 2016 yılının Aralık ayında Bitcoin'e ilişkin bir kitapçık hazırlamış; 2017 yılında ise Türkiye'de kriptoparalara ilişkin düzenleyici bir çerçevenin bulunmaması nedeniyle kriptoparalar aracılığıyla spot ya da türev işlem yapılmaması gerektiği uyarısında bulunmuştur. Eylül 2018'de ise SPK yayınlamış olduğu Sermaye Piyasası Kurulu Bülteni'nde⁽⁵⁶⁾ ICO faaliyetlerinin denetim alanı dışında olduğu belirtilerek bu faaliyetlerin getirdiği risklere değinilmiştir. Ardından açıklamanın son bölümünde, 'Düzenleme' alt başlığı ile kurul nezdinde yürütülen regülasyon çalışmalarının devam ettiğini 'token satışı' uygulamalarının kurulun düzenleyici sınırlarına girip girmediğinin durum bazında farklılık göstereceği ifade edilmiştir.

⁵⁴ Baktaş, Sima, "Türkiye ve Dünya'da 'ICO' ve Yasal Durumu", LEGAL Hukuk Dergisi, Temmuz 2018, sayfa 3354

⁵⁵ ICO & Regulation in Malta <https://www.welcome-center-malta.com/blockchain-services-in-malta/ico-crypto-regulation-in-malta/> (Erişim Tarihi: 18.06.2019)

⁵⁶ Sermaye Piyasası Kurulu Bülteni, "Kurul Karar Organı'nın 27/09/2018 tarih ve 47/1102 sayılı Kararı Uyarınca Yapılan Duyuru", sayfa 4, 2018, <http://www.spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2018&no=42> (Erişim Tarihi: 14.06.19)

2.3. Kriptopara Alım Satım Platformlarına Yönelik Regülasyon Adımları

Kriptopara Platformları, kriptoparalar ile işlem yapmak isteyen kişilere kriptopara alım-satım hizmeti sunmakta veya diğer kriptopara işlemleri yapan alıcı ve satıcıları ortak bir alım satım platformunda buluşturmaktadır. Dünyada ülkelerin kriptoparalara ve ICO faaliyetlerine bakış açılarında olduğu gibi ülkeler kriptopara platformlarının faaliyetlerine de temkinli yaklaşmaktadır. Çoğu ülke kriptopara alım satım platformlarının düzenlenmemiş olması ve kriptoparalar ile işlemler yapmanın getirdiği riskleri göz önünde bulundurarak bu riskler hakkında kişilere uyarılarda bulunmuştur. Düzenleme çalışmaları anlamında ise en önemli gelişme, Avrupa Birliği'nde görülmektedir.

Avrupa Birliği'nde 19 Haziran 2018 tarihinde 4 nolu Kara Para Aklamayı Önleme Direktifi'ne getirilen değişiklikler⁽⁵⁷⁾ ile kriptopara platformları (virtual currency exchange providers) ve cüzdan hizmeti sağlayıcıları (custodian wallet providers) AMLD5 kapsamına alınmıştır. Böylece, kriptopara platformları ve cüzdan hizmeti sağlayıcılarının AMLD5 gereği durum tespiti (due diligence) yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve kara para aklamayı önleme ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik politika ve prosedürleri hazırlamaları gerekmektedir. AMLD5 üzerinde yapılan değişiklikler ile kriptopara platformları ilk kez bir düzenleyici çerçeveye oturtulmuştur. Birlik üyesi ülkeler ise bir yandan vatandaşları kriptopara platformlarında işlem yapmanın risklerine karşı uyarırken diğer yandan bu platformlara da bazı yükümlülükler getirmektedir. Örneğin; Almanya'da kriptopara ticareti platformlarının faaliyete geçmeden önceden Alman Federal Mali Denetim Otoritesi'nden⁽⁵⁸⁾ yetkilendirme almaları gerekmektedir. Malta'da yeni çıkarılan blokzinciri teknolojisine yönelik düzenlemelerde de benzer şekilde dağıtık defter teknolojisi üzerinden faaliyet gösteren her tür teknoloji platformunun Malta Dijital İnovasyon Otoritesi'nden sertifika sürecini tamamlamaları beklenmektedir.

Avrupa Birliği üyesi ülkeler haricinde diğer ülkelere bakıldığında ise benzer amaçlarla kriptopara platformlarının incelemeye konu edildiği görülmektedir. Örneğin, Singapur'un taslak Ödeme Hizmetleri Kanunu'nda AML/CFT yükümlülüklerinin kriptopara ticaretinde faaliyet gösteren aracı kurumlar için de uygulanması düzenlenmektedir. Böylece, müşterini tanı prensibi, şüpheli işlem bildiri, kayıt tutma yükümlülüğü gibi finansal otoritelere getirilmiş olan yükümlülükleri kriptopara aracı platformlarının da yerine getirmesi beklenmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinin bir kısmında görülen lisans alma yükümlülüğü, Avusturalya'da da uygulanmaktadır ve finansal ürün olarak nitelendirilebilecek kriptoparaların ticaretine olanak sağlayan platformların ve kripto varlıkları tutan emanetçilerin lisans alması gerekmektedir.

⁵⁷ "Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU", Mayıs 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=EN> (Erişim tarihi: 13.04.2020)

⁵⁸ Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht; BaFin

Kanada ise bir adım ileri giderek, her ne kadar Bitcoin'i başlı başına bir menkul değer olarak tanımlamasa da, kriptopara ticareti yapılmasına izin veren takas işlemlerinin menkul değer olarak nitelendirileceği ve bu nedenle platformların ilgili mevzuata tabi olarak faaliyet göstermeleri gerektiğini belirtmektedir.⁽⁵⁹⁾ Kanada'nın yasal sistemi dijital para kullanan şirketlerin Kanada Finansal İşlemler ve Raporlar Analiz Merkezi'ne (FINTRAC) kayıt yaptırmasını öngörmektedir. Kanada'da Haziran 2019'da kabul edilen yeni düzenlemeler, kripto para birimleriyle çalışan işletmelerin müşterilerden daha fazla miktarda tanımlayıcı bilgi elde etmelerini ve bunları rapor etmelerini zorunlu kılmaktadır.⁽⁶⁰⁾

Son olarak, Amerika Birleşik Devletleri'ne bakıldığında, kripto varlıklar ve bu varlıklar ile yapılan işlemlerin eyaletten eyalete ve hatta kurumdan kuruma farklı tanımlamalara ve düzenlemelere tabi olduğu görülmektedir. Menkul kıymet olarak değerlendirilebilecek kripto varlıklar, SEC'in düzenlemelerine tabii olurken; kriptopara ticaretinin düzenlemeye tabii kılınmış diğer emtiaları konu edinmesi halinde de bu işlemler, Amerika Birleşik Devletleri Emtia Vadeli İşlem Sözleşmeleri Ticareti Komisyonu (Commodity Futures Trading Commission; CFTC) düzenlemelerine tabii olacaktır. Ülkenin AML mevzuatına göre ise Mali Suçlar Takip Ağı (Financial Crimes Enforcement Network; FinCEN) müşterilere kriptopara alım-satım hizmeti sunan işletmeleri FinCEN'e kayıtlı olması gereken bir faaliyet türü olarak değerlendirilmekte ve bu nedenle bu süreçlerin AML uyum süreçlerini yürütmesi gerekmektedir. Ülkede henüz birçok eyalette dijital para birimleri ve kriptopara ticaretine olanak sağlayan iş modellerine yönelik düzenleme bulunmuyor olsa da; New York Eyaleti'nde, kriptopara alım-satım faaliyetleri, bir tür para aktarımı olarak değerlendirilmekte ve platformlar için lisanslama şartı getiren yeni düzenlemeler yayınlanmaktadır.

Kriptopara platformları için öncelikli hukuki adımların AML düzenlemelerine uyum sağlamak ve kara para aklama ve terörün finansmanı suçlarını önlemek amacıyla gerekli adımların atılmasına odaklandığı görülmektedir. Şuan için lisanslama veya sertifikasyona tabi tutulan kriptopara platformları, ilerleyen dönemlerde daha geniş kapsamlı düzenlemeler içerisinde yer alacağı öngörülmektedir.

Kriptoparaların en yaygın kullanım örneklerine kripto para alım satım platformlarında rastlandığı için bu platformlara ülke otoritelerince izin verilmesi/lisanslanması son derece önemli regülasyon konuları arasındadır. Bu kapsamda, raporumuzda kriptopara alım satım platformlarına yönelik yapılacak düzenlemelere ilişkin önerilerimize kısmen yer verme ihtiyacı doğmuştur.

⁵⁹ The Canadian Securities Administrators, Staff Notice 46-307 – Cryptocurrency Offerings, Ağustos 2017, https://www.osc.gov.on.ca/en/SecuritiesLaw_csa_20170824_cryptocurrency-offerings.htm (Erişim Tarihi: 14.06.2019)

⁶⁰ <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2019/2019-07-10/html/sor-dors240-eng.html> (Erişim Tarihi: 14.06.2019)

2.3.1. Kriptopara Alım Satım Platformlarına İlişkin İzin ve Lisans Sürecine Yönelik Öneriler

Kriptopara alım satım platformlarının tanımlanması ve sadece gerekli şartları sağlayabilen kuruluşların alım satım ve aracılık hizmeti verebilmesi, kullanıcıların bu platformlar aracılığıyla güvenle işlem yapabilmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca, platformların kullanıcılardan talep ettikleri verilerin standart hale getirilmesi, şüpheli işlem bildirim süreçleri, Kişisel verilerin korunması için Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından yayımlanan veri güvenliği rehberine uyum sağlanması, kişisel verilerin güvenliğini en üst seviyede tutmaya yardımcı olacaktır.

Kriptoparalar, doğrudan kullanıcıları arasında, aracısız olarak takas edilebilmelerine rağmen farklı kriptoparalarla ya da itibari paralar karşılığında takas işlemleri için aracılara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle (i) işlem/pazar platformları (aracılık), (ii) doğrudan işlem platformları (P2P, kişiden kişiye işlem) ve (iii) Piyasa yapıcılık yoluyla kriptopara alım satımına ortam sağlayan aracı platformlara lisans verilmesi zorunluluğu getirilmelidir.

Ülkemizde, Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) ve ikincil düzenlemelerinde vermiş oldukları hizmetin niteliğine göre platformların geniş, kısmi ve dar yetkili olarak tanımlanması, çalışan personele ilişkin şartların belirlenmesi, mecburi bağımsız denetim yükümlülüğü getirilmesi, bilgi sistemlerine uyumun sağlanması, müşteri mutabakatı zorunluluğu getirilmesi, müşteri-aracı kurum hesap ayrıştırılması sağlanmalıdır. Banka nezdinde platformun kurumsal varlıkları ile kullanıcı fonlarının ayrıştırılması ve müşteri hesaplarının rehin, haciz vb. takyidatlardan ayrı tutulması zorunluluğu getirilmesi ise kullanıcı varlıklarının güvence altına alınmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, ek olarak çıkar çatışmalarının önlenmesi ve açıklanması ile bu doğrultuda çıkar çatışması politikası oluşturulması, emir iletim politikaları, belge ve kayıt düzeni, çerçeve sözleşme imzalama ve risk bildirim yükümlülüğü getirilmesi müşteri sınıflandırılması ve sınırlandırılması politikaları vb. getirilebileceği görüşüdeyiz.

Bu kapsamda, ülkemizde kriptoparalara ilişkin genel yaklaşım ve stratejilerin belirlenmesini müteakip 6362 sayılı SPKn'de "kriptopara alım satım platformlarına" yer verilmesinin yanında buna bağlı olarak çıkartılan ikincil düzenlemelerde değişikliğe gidilmesi gereklidir. Yapılacak olan değişiklikler kapsamında özellikle Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği'nin (VII-128.9) 26. maddesinde yer alan "Kurum, Kuruluş ve Ortaklıkların birincil ve ikincil sistemlerini yurt içinde bulundurmaları zorunludur." hükmü, merkezi olmayan açık blokzincir ağında saklanan veriler için kapsam dışı bırakılmalıdır. Ancak, SPKn bilgi sistemleri düzenlemeleri kapsamında kendi ilke ve uygulamalarına istisna tanıdığı tezgahüstü işlemlerde olduğu gibi ilgili kriptopara bazında değerlendirme yapmak suretiyle istisna tanımının sektörün gelişimi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

3. KRİPTOPARALAR İÇİN MEVZUAT DEĞERLENDİRMELERİ

Genel olarak tüm kriptoparaları kapsayan yasal bir düzenleme yapılabilmesi için öncelikli olarak kriptopara kavramının tanımlanması gerektiği görüşündeyiz. Bununla birlikte, raporumuzun “Dünyadaki Örnek Mevzuatlar” bölümünde de belirtildiği üzere, kriptoparaların tanımlanması konusunda ülkelerin düzenleyici otoriteleri arasında farklı yaklaşımlar bulunduğu gözlemlenmiştir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı, kriptoparaları tahvili mümkün merkezi olmayan sanal para birimi olarak sınıflandırırken; Menkul Kıymetler Borsa Komisyonu emtia sınıfına dâhil etmektedir.

Bu farklı yaklaşımlar çerçevesinde kriptoparalar; (i) para birimi (döviz) (ii) emtia (iii) menkul kıymet (iv) elektronik para veya (v) sanal para birimi olarak tanımlanabileceği düşünülmektedir. Bu şekilde bir sınıflandırmaya gidilmesi halinde ise kriptoparaların ülkelerin hangi düzenleyici otoritelerin (bankacılık, sermaye piyasaları, merkez bankaları vb. gibi) kapsamında gireceği hususu önem kazanacaktır.

Ülkemizde kriptoparalar konusunda ilk açıklama; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’na (BDDK) ait olup, BDDK 25 Kasım 2013 tarihinde yayınladığı 2013/32 sayılı Basın açıklamasında⁽⁶¹⁾ yer alan “Herhangi bir resmi ya da özel kuruluş tarafından ihraç edilmeyen ve karşılığı için güvence verilmeyen bir sanal para birimi olarak bilinen Bitcoin, mevcut yapısı ve işleyişi itibarıyla Kanun kapsamında elektronik para olarak değerlendirilmemekte, bu nedenle de söz konusu Kanun⁽⁶²⁾ çerçevesinde gözetim ve denetimi mümkün görülmemektedir.” paragrafında, Bitcoin ve genel olarak kripto paralar sanal para olarak isimlendirilmiştir. İlgili açıklamada, açıkça Bitcoin’in elektronik para olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

Birleşik Krallık Finansal Denetleme Otoritesi, Bank Of England ve Birleşik Krallık Hazine Bakanlığı tarafından kurulan “Kriptovarlıklar Komisyonu” kriptoparaları, üç kategoriye ayırmıştır⁽⁶³⁾: (i) takas jetonları (ii) menkul kıymet jetonları (iii) hizmet jetonları.

Bitcoin gibi değer saklama ve ödeme aracı olarak kullanılan kriptopara birimleri, paranın tüm özelliklerini barındırır ve iktisat politikası aracı olma haricindeki diğer işlevleri için kullanılabilir. Bu nedenle kriptoparaları, **mal ve hizmet değişim aracı olarak tanımlanan para** statüsünde değerlendirmek mümkün gözükmemektedir.

⁶¹ https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0512_01.pdf (Erişim Tarihi: 01.08.2019)

⁶² 6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun

⁶³ Kriptovarlık Komisyonu Nihai Raporu, Ekim 2018, s.11 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/752070/cryptoassets_taskforce_final_report_final_web.pdf (Erişim Tarihi: 01.08.2019)

Bununla birlikte, sahiplik ya da ortaklık hakları sunan, kanunen değerli kâğıt benzeri işlemlere sahip kriptovarlıklar, menkul kıymet jetonları kategorisine girmektedir. Ürün ve servislere erişim olanağı sağlayan kriptovarlıklar ise hizmet jetonu kategorisine dahildir.

İngiltere menkul kıymetler otoritesi olan FCA'nın (Finansal Yönetim Kurumu) 31 Temmuz 2019 tarihinde yayınlanmış olduğu Uygulama Tebliğinde getirilen kurallara bakıldığında ise; kripto varlıklara ilişkin belirli ölçüde düzenleyici bir çerçeve çizildiği görülmüş, bu sayede paydaşların belirli kripto varlıklarının regülasyon (Regulated Activities Order, MiFID, EMRs, PSRs) kapsamında kalıp kalmadıklarını değerlendirmeleri konusunda açıklık sağlanmaya çalışılmıştır.⁽⁶⁴⁾ FCA'nın ilgili Tebliğinde Bitcoin ve Bitcoin benzeri kriptoparalar *Exchange Token* (takas jetonu) olarak adlandırılmış olup, herhangi bir merkezi otorite tarafından desteklenmeyen (merkezi otoriteye bağlı olmayan; decentralised) veya ihraç edilmeyen sadece değiş tokuş amacıyla kullanılan bu jetonların regülasyon dışında kaldığı belirtilmiştir. Farklı şekillerde adlandırılırsalar da ödeme aracı olarak kullanılan jetonları sunan platformlar FCA'nın faaliyet alanı dışında tutulmuştur. FCA gözetiminde olan kuruluşların Exchange token faaliyeti yürütüp yürütemeyeceği konusunda ise diğer düzenlemelere uyum sağlamak koşuluyla mümkün olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, PSR kapsamında faaliyet gösteren bir ödeme kuruluşu nezdinde *Exchange tokenları* havale/ödeme işlemleri için kullanabileceği ancak bu kurumun tabi olduğu diğer düzenlemelere uyum sağlaması gerekeceği belirtilmiştir.

Kısaca ilgili düzenlemede Bitcoin ve bitcoin benzeri kriptoparaların düzenleme dışı bırakıldığı ancak bu jetonlarla işlem yapan servis sağlayıcıların belirli düzenlemelere uyum sağlamasının beklendiği belirtilmiştir.

FCA'nın bahsi geçen Uygulama Tebliği'ndeki önemli hususlardan birisi de ihraç edildiği/çıktığı tarihte regülasyon kapsamında olmayan bir token zaman içinde elektronik para olarak veya *Security Token* (menkul kıymet jetonu) olarak kullanılması halinde regülasyon kapsamına girebileceği hususudur. Dolayısıyla herhangi bir jetonun çıktığı tarihte Exchange Token olduğu yönünde yapılan değerlendirme nihai bir değerlendirme olmayacak ilgili jeton, varlığını sürdüğü müddetçe ve ilerleyen aşamalarda hangi amaçlar için kullanıldığı gibi hususlara da sürekli dikkat etmek suretiyle bu jetonlar üzerinde daimî bir denetim ve gözetim yapmak gerekecektir.

ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu SEC'in bir firmanın ihraç etmeyi düşündüğü jetonların kurumun düzenleme alanına girip girmediğinde ilişkin görüş talebine 3 Nisan 2019 tarihinde yayınladığı "no action letter" ile cevap vererek, ilgili şirketin yapmış olduğu ihraç kurgusu özelinde *jetonların menkul kıymet statüsünün olmadığını* bu nedenle de herhangi bir tedbir almaya gerek olmadığını belirtmiştir.

⁽⁶⁵⁾ Bu cevap yazısının önemi ise, SEC'in menkul kıymet olarak değerlendirmedeği kriptoparaları *düzenlememe* yoluna gittiğini göstermesidir.

⁶⁴ <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-22.pdf> (Erişim Tarihi: 01.08.2019)

⁶⁵ <https://www.sec.gov/divisions/corpfin/cf-noaction/2019/turnkey-jet-040219-2a1.htm>

İngiliz ve Amerikan menkul kıymet otoritelerinin son dönemde yayınlanmış olduğu kararlar kapsamında bir değerlendirme yapıldığında, kriptoparaların şimdilik İngiltere ve Amerika'da düzenlenmeme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Ülkemizde ise sermaye piyasalarına ilişkin gelişmeler ve düzenlemelerin genelde Avrupa, İngiltere ve Amerikan merkezli düzenlemeler ile benzerlik gösterdiği görülmekle birlikte kriptoparalara ilişkin düzenlemeler konusunda erken bir dönem olması nedeniyle ülkemizde farklı bir yol izlenme ihtimali de bulunmaktadır. Bu nedenle kriptoparaların ülkemizde düzenlenmesi halinde hangi mevzuatların etkileneceği konusuna kısaca bakmakta fayda görülmüştür. Kriptoparaların herhangi bir şekilde menkul kıymet statüsünün olmaması, ICO'lar ve kitle fonlamasının da başka bir bölümün konusu olması nedenleriyle sermaye piyasaları düzenlemeleri özellikle kapsam dışı bırakılmıştır.

3.1. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Açısından Kriptoparalar

Kriptoparaların, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) düzenlemeleri kapsamında alınması halinde öncelikle 5411 sayılı “Bankacılık Kanunu” kapsamında mevduat veya katılım fonu olarak değerlendirip değerlendirilmeyeceğinin belirlenmesi önemlidir. Zira mevduat olarak belirlenmesi halinde gerçek kişiler belirli orandaki varlıkları için Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) güvencesinden faydalanabilecektir. Kriptoparaların belirtilen kapsamda kabul edilmesi halinde, Bankacılık Kanunu başta olmak üzere buna bağlı olarak çıkartılan ikinci düzenlemelerde değişikliğe gidilmesi gerekecektir. Bununla birlikte, BDDK'nın bilgi sistemlerine ilişkin düzenlemesinde yer alan kurumların birincil ve ikincil sistemlerini yurt içinde bulundurma yükümlülüğünün merkezi olmayan açık blokzinciri ağında işlem gören kriptoparaların düzenlenmesinde bir engel olarak ortaya çıkma ihtimali bulunmaktadır.

3.2. Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı Açısından Kriptoparalar

3.2.1. Genel Kapsam

Mevcut durumda kriptoparalar, 1567 sayılı “Türk Parasının Kıymetinin Koruma Hakkında Kanun” ve bu Kanuna dayanılarak düzenlenen “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar” m. 2. Türk parası ile ödeme sağlayan belgeler, Efektif, Döviz, Menkul Kıymet, Kıymetli Maden, Kıymetli Taş, Kıymetli Eşya veya Diğer Sermaye Piyasası Araçları arasında nitelendirilememektedir. Anılan düzenlemeler, temel olarak Türk parası, döviz, menkul kıymetler ve kıymetli eşyanın ithalinde ve ihracında uygulanacak usul ve esaslara ilişkin olup, kriptoparalara ilişkin elverişli bir hüküm bulunmamaktadır.

Kriptoparaların mevzuatımızda düzenlenmesi halinde ise 1567 sayılı Kanun “kapsamında kalıp kalmadıklarının belirlenmesi, kriptoparaları işlemlerinde kullanan gerçek ve tüzel kişilerin herhangi bir yaptırım veya tedbirle karşılaşmaması açısından son derece önemli olacaktır.

3.2.2. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Açısından Kriptoparalar

Ülkemizde Maliye Bakanlığı bünyesinde ana hizmet birimi statüsünde ve doğrudan Maliye Bakanına bağlı olarak görev yapan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanlığı; suç gelirlerinin, kara paranın aklanmasının önlenmesi, terörizmin finansmanının önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda yetkili kurum olup, aynı zamanda bu hususta önlemler geliştirmek, veri toplamak, toplanan verileri analiz etmek ve değerlendirmek, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak ve elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmek konularında görevlidir.

MASAK aynı zamanda Financial Action Task Force (FATF) üyesi olup, üye olan ülkelerin FATF düzenlemelerine ve ilkelere uyması yükümlülük haline gelmiştir. Yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmeyen üye ülkeler eksikliklerin giderilmesi için gerekli adımları atmadıkları takdirde FATF tavsiyelerine uyum sağlayıncaya kadar FATF üyeliği askıya alabilmekte ve üyeliği sona erdirebilmektedir.

FATF 21 Haziran 2019 tarihinde yapmış olduğu Genel Kurul toplantısında, 40 Tavsiye Kararı'nın 15. tavsiye maddesinin mevcut hükmünü tadil ettiğini duyurmuştur. Tadil edilen 15. tavsiye kararı kapsamında FATF üye ülkelere;

- » Kriptopara alım satım platformlarının da içerisinde olduğu ve genel olarak Kripto Varlık Servis Sağlayıcıları (VASP / virtual asset service providers) olarak ifade edilen kurumların üye ülkeler tarafından izne veya lisansa tabi kılınmaları gerektiği,
- » Üye ülkelerin VASP'ları kara paranın aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi ve bu kapsamda yapmış oldukları diğer ilgili düzenlemeler kapsamına almalarının zorunlu olduğu (örneğin müşteri tanıma kuralı, kayıt saklama, şüpheli işlem bildirim, AML/CFT düzenlemelerine uyan diğer tüm kurumlarda olduğu gibi yapılan tüm işlemlerin denetlenmesi, vb.),
- » VASP'ların düzenli olarak ilgili kamu otoritelerince gözetilmesi ve denetlenmesi gerektiği,
- » VASP'ların belirlenen AML/CFT düzenlemelerini ihlal etmeleri halinde düzenlenecek ceza ve yaptırımların belirlenmesi gerektiği,

belirtmek suretiyle aynı toplantıda bu düzenlemelere uyum ve gerekli yasal alt yapıyı kurgulamaları için FATF tarafından üye ülkelere Haziran 2020'ye kadar süre verilmiş olup, gelişmelerin yakından takip edileceği belirtilmiştir. Yukarıdaki düzenlemelere uyum sağlamak istemeyen üye ülkelerin ise kendi yapacakları risk değerlendirmeleri ve mevzuatları doğrultusunda kripto varlıklara dayalı olarak yapılan faaliyetleri yasaklayabilecekleri belirtilmiştir.

Bu doğrultuda, ülkemizin FATF üyesi olması neticesinde MASAK tarafından öncelikle kripto alım satım platformlarının “yükümlüler” arasına alınması beklenmekte olup, bu doğrultuda 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ile bunlara bağlı olarak çıkartılan ikincil mevzuatta değişikliğe gidilmesi gerekebilir. FATF kurallarının MASAK veya ilgili diğer kamu kurumları nezdinde ne şekilde uygulama alanı bulacağı konusunda ise kamu otoriteleri ile ülkemizde bu alanda faaliyet gösteren özel sektör ile bir araya gelerek bir uyum politikası belirlenmesinin tüm paydaşlar açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

3.3. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Açısından Kriptoparalar

Kriptoparaların elektronik para olarak değerlendirilmesi halinde, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası düzenlemeleri kapsamında **elektronik para ve ödeme aracı** olarak değerlendirilmesi halinde ise, 6493 sayılı “*Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun*” ile buna bağlı “ikincil düzenlemelerde değişiklik yapılması gerektiği açıktır.

4. ICO'LAR İÇİN MEVZUAT DEĞERLENDİRMESİ

4.1. Utility Token'ların İlgili Mevzuat Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Utility token'ların (Hizmet Jetonları'nın) ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesinden önce, kavramın tanımının yapılması gerekmektedir. Kullanıcı tokenları olarak da bilinen *utility token'lar*, belirli bir ekosistemde kullanılmak amacıyla fayda sağlamaya yönelik oluşturulan değerlerdir. *Utility token'ların* belirleyici özelliği, yatırım olarak tasarlanmamış olmalarıdır.⁽⁶⁶⁾ Uygun şekilde yapılandırılmışsa, *utility token'lar* menkul kıymet sayılmayacağından menkul kıymet yasalarına tabi değildir. İsviçre'nin yetkili kurumu olan FINMA'nın (*Swiss Financial Market Supervisory Authority*) yayınladığı ICO Kılavuzu ve düzenlemeleri de belirtilen ifadeleri destekler niteliktedir.⁽⁶⁷⁾

Bu noktada; *utility token* kavramıyla organik bağlantısı bulunan ICO (*initial coin offering*) kavramı üzerinde durulmalıdır. ICO "ilk dijital para arzı" olarak ifade edilebilir. Ortaya çıkmasına temel oluşturan kavram ise Sermaye Piyasası hukukundan aşına olduğumuz *initial public offering* (IPO) yani "halka arz"dır. IPO, bir anonim şirketin, hazırlayacağı bir izahname ile kendi hisselerini ilk defa halka arz etmesidir. Bu süreç, SPK izinlerini gerçekleştirmiş ve gerekli izinleri almış bir anonim şirket tarafından yapıldığında IPO olarak tanımlanır.

ICO ise aynı prosedürün, "kriptopara arzı" şeklinde gerçekleştirilmesine verilen addır. ICO'lar halka açık şekilde ve fiyat maksimize edilerek gerçekleştirilir. Belirli bir tarihe kadar belirli bir miktar fonun toplanması gayesiyle bir akıllı sözleşme (*smart contract*), dağıtık defter teknolojisi (DLT) veya mutabakat mekanizmaları üzerinden ICO'lar hayata geçirilir. Bankalar gibi aracı kurumların olmadığı bir ortamda doğrudan yatırımcılar ile bir araya gelmesi söz konusudur. Bu kapsamda *whitepaper* olarak adlandırılan ve ICO'nun izahnamesi olarak tanımlanabilecek bir doküman vasıtasıyla projenin kuralları ifade edilmekte, hangi koşullar altında ne kadar fon toplanacağı, hangi tutara ulaştığı takdirde projenin işleme konulacağı gibi önemli başlıklar belirtilmekte; fonların ne şekilde tutulacağı, süreci yürütenler, sürecin yol haritası vb. konulara ilişkin önemli bilgilere yer verilmektedir. ICO'larda önce aile ve yakın arkadaş çevresi ile başlayan farklı yatırım evreleri öngörülmektedir. Ayrıca, erken yatırım yapan yatırımcılar için yüksek bonus verilmesi gibi teşvikler sağlanmaktadır.

Günümüzde ICO'lar popülariteleri kaybederek *Initial Exchange Offering* (IEO) ve *Security Token Offering'lere* (STO) bırakmış olsalar da blockzincir tabanlı projelerin fonlanmasında, bugüne kadar en çok kullanılan yöntem ICO olmuştur. Zira, ICO'ların yatırımcı açısından farklı avantajları bulunmaktadır. İlgili konu hakkında SPK Başuzmanı Hulusi İlker Evin, ICO'larda yapılacak arzda tüm katılımcıların eşit olup bazen küçük yatırımcıların hızla değerlendirilen IPO'lara

⁶⁶ <https://strategiccoin.com/ico-101-utility-tokens-vs-security-tokens/>

⁶⁷ <https://www.finma.ch/en/news/2018/02/20180216-mm-ico-wegleitung/>

katılamamaları gibi bir durumun ICO'larda yaşanmayacağını⁽⁶⁸⁾ belirtmiştir. Bu sayede küçük yatırımcılar, ilgili sektörlerde aktif rol oynayarak yeni devinimlere ve kazanımlara önyak olmaktadır. Evin'in belirttiği bir diğer avantaj ise ICO'ların aylar süren IPO'lara nazaran günler içerisinde sonuçlanabilmesidir.⁽⁶⁹⁾ Bu kapsamda ICO'lar, IPO'lara göre çok daha düşük maliyetli ve süratli şekilde gerçekleştirilerek yatırımcıyı ve sektörü korumaktadır.

Yukarıda izah edilen *utility token*, ICO ve IPO kavramlarının Türk mevzuatı açısından değerlendirmeye alınması halinde, başta SPK'nın kitle fonlaması düzenlemelerinde değişikliğe gidilmesi gündeme gelebilecektir.

4.2. Değerlendirme Çerçevesinde Taslak Mevzuat Hazırlığı

İlgili bölümde açıklananlar çerçevesinde, bu alanda öncü olan birkaç ülkenin mevzuatına ve kararlarına bakmak isabetli olacaktır. Çin ve Kore, sert bir tutum sergileyerek yakın dönemde tüm ICO'ları yasaklamış ve tüm paraların yatırımcılara geri gitmesine neden olmuştur. Çin ve Kore'nin radikal kararlarını izleyen süreçte; ABD ve İngiltere durumdan etkilenen ülkeler arasında yer almıştır. Bu doğrultuda Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (*SEC*) önemli kararlar almıştır.

Kanun koyucuların ilgisini çeken iki önemli olay -DAO ve CoinDash hack'i- Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na (*SEC*) bir rehber yayınlama zorunluluğu getirmiştir. Bu kapsamda *SEC* 1946 tarihli *Howey Test*'inin uygulanmasını öngörmektedir. Bu test, bir *offering*'te teklif edilen şeyin; sermaye piyasası aracı, bir menkul kıymet olup olmadığının belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş bir testtir. İlgili testte birtakım şartlar gerçekleştiğinde dijital para hisse senedi, kesinleştirilmiş tahvil gibi bir şey vaat ediyorsa; bunun "*security token*" olacağı, buna karşılık bir ürün veya hizmet veriyorsa "*utility token*" olacağı, eğer herhangi bir ürünün satılması için kullanılıyorsa bir ödeme aracı olacağı tarif edilmektedir.⁽⁷⁰⁾ İlgili test, aşağıda yer alan Security Token Değerlendirme Çerçevesinde Taslak Mevzuat Hazırlığı bölümünde daha detaylı şekilde açıklanacaktır.

⁶⁸ Hulusi İlker Evin, Başuzman, SPK, Sermaye Piyasalarında Yeni Uygulamalar: Kripto Para Arzları.
<http://www.spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2018&no=42>

⁶⁹ ibid

⁷⁰ <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/328/293/>

5. STO'LAR İÇİN MEVZUAT DEĞERLENDİRMESİ

Security token'ların (Menkul Kıymet Jetonları) mevzuat kapsamında değerlendirilebilmesi için öncelikle tanımının yapılması önemlidir. *Security token*'lar menkul kıymet token'ı olarak adlandırılan ve hisse senedi veya borçlanma aracı gibi işlem gören, varlık değeri gösteren token'lardır.

STO, kitlesel fonlama yöntemi ile menkul kıymet token'ı olarak adlandırılabilen *security token*'ların halka arz etme yöntemidir. Dijital varlık şeklinde verilen finansal menkul kıymet; sahibine ortaklık hakkı veya alacaklılık hakkı vermektedir. STO'ların sahibine tanıdığı haklar açısından bir değerlendirme yapıldığında, sahibine herhangi bir maddi hak talebinde bulunmayan "utility token" veya dijital tokenlardan açıkça farklıdır.⁽⁷¹⁾

Makalenin 4.2 bölümünde bahsedildiği üzere; Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na (SEC) bir rehber yayınlayarak *Howey Test*'ini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda, *Howey Test*'i baz alınarak Türk Hukuku mevzuatına uygun şekilde benzer bir yöntemin uygulanması değerlendirmeye alınabilir.

Howey Test, 1946 tarihli SEC v. w. j. *Howey Co.*⁽⁷²⁾ davasında, Amerika Yüksek Mahkemesi (*Supreme Court of the United States*)'nin yatırım sözleşmelerinin unsurlarını belirlediği kararında, ilgili unsurları ifade etmek için kullanılan terimdir. Bir yatırım sözleşmesi, başkalarının girişimcilik veya yönetim çabalarından elde edilecek makul bir kâr beklentisi ile ortak bir kuruluşta para yatırımıdır.⁽⁷³⁾ Özetlemek gerekirse SEC, *Howey Test*'e göre DAO ve benzeri ICO'ları değerlendirmiş ve bunları menkul kıymet (*security*) kabul etmiştir.

Ayrıca, 3 Nisan 2019 tarihinde iki farklı adım atılarak gerçekleştirilen açıklamalar, *Howey Test*'in içeriğini pek de etkilemeyecek şekilde tekrar edilmiştir. İlk olarak, SEC'in Yenilik ve Finansal Teknoloji Strateji Merkezi (*FinHub*), "*Framework for 'Investment Contract' Analysis of Digital Assets*" (*Framework*)⁽⁷⁴⁾ adında kısa bir basın açıklaması yayınlamıştır. İlgili basın açıklamasına göre; SEC, bahsi geçen *Framework*'u "piyasa katılımcılarının, federal menkul kıymetler yasalarının belirli bir dijital varlığın teklifine, satışına veya yeniden satışına uygulanıp uygulanmayacağını değerlendirmesine yardımcı olacak analitik bir araç"⁽⁷⁵⁾ olduğunu ilan etmiştir. Buna rağmen yetkili kişiler, *Framework*'un, SEC'in yetkili bir kuralı, regülasyonu veya beyanı olmadığını özellikle vurgulamıştır.⁽⁷⁶⁾

⁷¹ <https://kriptokoin.com/yukselen-trend-security-token-offerings-stolar-nedir/>

⁷² <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/328/293/>

⁷³ <https://www.nyse.com/publicdocs/nyse/regulation/nyse/sea34.pdf>

⁷⁴ <https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-framework-investment-contract-analysis-digital-assets?hootPostID=7604b0fbb8f5d3e5ac775448e860b4e2>

⁷⁵ *ibid*

⁷⁶ <http://www.mondaq.com/unitedstates/x/799852/fin+tech/SEC+Releases+Commentary+Applying+Howey+Test+To+Digital+Assets>

Framework bazı ufak yenilikler getirerek, ticari faaliyet için kullanılan bir token'ın menkul değer olduğu bulgusuna karşı çıkan çeşitli özellikleri tanımlamıştır. Ayrıca, bir dayanak varlığın arz ve talebini etkileyen dış pazar kuvvetlerinden kaynaklanan fiyat takdirinin, *Howey Test* altında genellikle kar olarak değerlendirilmeyeceğini vurgulamıştır.

FinHub tarafından yayımlanan *Framework*'un yanı sıra, 3 Nisan 2019 tarihinde SEC'in Şirket Finansmanı Birimi (*Division of Corporation Finance*), uçak kiralama hizmetleri sağlayıcısı olan TurnKey Jet, Inc. (TurnKey) tarafından sunulan işlem dışı bir talebe (*no-action request*) yanıt vermiştir. Blokzinciri temelli bir projeyi ilk defa ele alan SEC, *no-action* mektubunda, belirtilen şartlar altında TurnKey'in hava tüzüğü müşterilerine dijital bir token (TKJ) satması halinde bir haciz eyleminde bulunmayacağını belirtmiştir.⁽⁷⁷⁾

Yukarıda ifade edilen yakın zamandaki gelişmeler ve *Howey Test*'e istinaden, security token'ların menkul kıymet niteliğine haiz olup olmadığına ilişkin rehber veya test düzenlenmesinin Türk Hukuku açısından da değerlendirilmesi düşünülebilir.

5.1. Şüpheli İşlem Bildirimi (AML) Süreçleri

Günümüz finansal sistemi içerisinde tüm geleneksel aktörler Lira veya Dolar gibi para birimleri kullanarak yapılan işlemleri tek tek takip etmeye ve riskli görülen işlemler için gerekli yasal süreçleri (finansal otoritelere, kanun koyucu ve uygulayıcılara bildirimde bulunmak vb) işletmeye çalışmaktadır. Bahsi geçen takip ve yasal süreçlere uyumluluk (compliance) yükümlülüğü, devletlerin bankacılık ve sermaye piyasalarını kontrol etmek için getirdiği lisanslardan (bankacılık, elektronik para vs.) kaynaklanmaktadır. Buna karşılık, son yıllarda milyonlarca insan tarafından kullanılmakta olan ve farklı mecralar (kriptopara alım satım platformları) aracılığıyla Dolar, Türk Lirası ve diğer itibari para birimlerine dönüştürülebilen kriptoparalar ve kriptoparaların kullandığı platformlar üzerinde global ölçekte tanımlanmış ayrıntılı bir takip veya uyumluluk beklentisi ve yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Ancak son iki yılda Bahreyn, İsviçre, Malta, Cebelitarık, Estonya, Almanya, Fransa gibi kimi ülkeler kriptoparaları regüle etmek (denetim altına alma amacıyla) için gereken hazırlıklarını tamamlayıp yasal çerçeveyi oluşturmaya başlamışlardır. Bu kapsamda, OECD bünyesinde yer alan "Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force - FATF)" isimli kurum nezdinde 21 Haziran 2019 tarihli olarak yayınlanan "Travel Rule - kriptopara pazarlarında kara para aklama ve terörizm finansmanı ile mücadele politikası" başlıklı döküman ile birlikte kriptopara transferlerine takip zorunluluğu getirilmesi gündeme gelmiştir. Bu sebeple kriptopara alım satım platformları, kriptoparaların denetime tabi olduğu (sayısı her geçen gün artan) ülkelerde faaliyet gösterebilmek için "Travel Rule" politika dökümanında belirtilen kriter ve önceliklere uyumlu, kriptopara gibi enstrümanları takip edebilen ve bunu geleneksel finans sisteminin uyarı mekanizmaları ile birleştirebilen yazılım ürünlerini kullanmak zorunda kalmaktadır.

⁷⁷ <https://www.sec.gov/divisions/corpfina/cf-noaction/2019/turnkey-jet-040219-2a1.htm>

FATF'in "Travel Rule" gereksinimlerini karşılayacak ya da şüpheli işlem bildirimini gibi bilgi akışını kuracak altyapı: kullanıcıların kriptopara adresleri iletildiğinde sadece blokzincirine bakarak aidiyet tespiti yapılabilmektedir. Dolayısı ile kriptopara borsalarına FATF'in "Travel Rule" kurallarına uyması için bir haberleşme kanalı verebilmesi gerekecektir. Bunun dışında halen tasarlanmakta olan dağıtık raporlama standartları ile de (OpenVASP, VASPnet EUROchain) uyumlu çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde özelinde ise kriptoparalar ve bu enstrümanların kullanıldığı yeni finansal düzen, özellikle SWIFT sistemine ve doların domine ettiği yurtdışı para transferine/alışverişine ciddi bir alternatif getirmektedir. Kriptoparaların kullanımının düzenlenmesi ile hem yurtiçi hem de yurtdışı para transferlerinde kabul gören yapılar inşa etmek mümkün olacaktır. Bunun bir yansıması olarak, 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı içerisinde Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından bir dijital para çıkartılması da gündeme alınmış olup bu kapsamda "Tebdir 249.5. Blokzinciri tabanlı dijital merkez bankası parası uygulamaya konulacaktır" maddesine yer verilmiştir.

Sonuç itibariyle, kriptopara ya da blokzinciri tabanlı paraların takibi ve bunlarla yapılan işlemlerin risk analizinin yapılabilmesi sayesinde yüksek hacimli işlemlerin de önü açılacaktır.

Bitcoin'in yapıtaşı UTXO (Unspent Transaction Output - Harcanmamış İşlem Çıktısı)⁽⁷⁸⁾ yapısı sayesinde işlemler ile ilgili tarihçe çıkartılabildiğinden bir Bitcoin adresini şu yapılar ile ilişkilendirilmek mümkün olabilecektir:

- » Bulut (Cloud) Madenciliği,
- » Karanlık (Yasadışı) Pazarlar,
- » Kriptopara Alım Satım Platformları,
- » Kumar Siteleri,
- » Çevrimiçi Pazaryerleri,
- » Madencilik Havuzları,
- » Karıştırıcı (Mikser) Servisler,
- » Ödeme Sistemleri,
- » Ransomware,
- » Cüzdan Hizmetleri

⁷⁸ Bitcoin blokzincirinde gerçekleşen tüm işlemlerin dökümleri kaydedilmektedir. Herhangi bir kullanıcıyla eşleştirilemese bile, herhangi bir cüzdan adresinin bakiyesi, bu adrese gelen ve adresten giden tüm transferler blokzincirinde kayıtlıdır. Bir Bitcoin adresinde ne kadar Bitcoin olduğu, adresin gelen ve giden transferleri dikkate alınarak adresten başka bir adrese transfer edilmemiş (adreste kalan) Bitcoin miktarı ile hesaplanır.

Alta yatan teknolojiden bağımsız olarak finansal piyasa hukukunun ilgili hükümleri uygulanabilir. Ancak, blokzinciri tabanlı iş modellerinin mevcut düzenleyici çerçeveyi atlamasına izin verilemez. Bu, özellikle blokzincirin doğal anonimliği ile artan risklerin sunduğu hem kara para aklama hem de terörizmin finansmanı ile mücadele kuralları için geçerlidir. Bu nedenle İsviçre, Kara Para Aklama ile Mücadele Yasasını her zaman blokzinciri hizmet sağlayıcılarına uygulamıştır. Bu tür sağlayıcılar, örneğin, müşterilerinin kimliğini doğrulamak, faydalı sahibin kimliğini oluşturmak, iş ilişkilerini izlemek için risk temelli bir yaklaşım benimsemek ve İsviçre Kara Para Aklama Raporlama Ofisi'ne (MROS) rapor vermekle yükümlüdür. FINMA müşteri ve yararlanıcı hakkındaki bilgilerin ödeme emirleriyle iletilmesini Travel Rule için bir uyumluluk kistası olarak görmektedir. Bu bilgileri alan mali aracı, örneğin, yaptırım listelerine göre gönderenin adını kontrol etme olanağına sahiptir. Ayrıca, yararlanıcı için bilgilerin doğru olup olmadığını veya tutarsızlık durumunda ödemeyi iade edip etmeyeceğini kontrol edebilir. Bilgilerin blok zincirine iletilmesi gerekli değildir. Aktarım diğer iletişim kanalları üzerinden de gerçekleşebilir. Bu hükmün amacı, yaptırım uygulanan kişilerin veya devletlerin ödeme işlem sisteminde anonim olarak hareket etmesini zorlaştırmak ile ilgilidir. Blokzincirinde ödeme işlemleri için kimlik verilerini güvenilir bir şekilde aktarmak için şu anda ulusal veya uluslararası düzeyde (örneğin bankalar arası transferler için SWIFT gibi) hiçbir sistem mevcut değildir. Ayrıca, bugüne kadar var olan bireysel hizmet sağlayıcıları arasında ikili anlaşmalar da bulunmamaktadır. Gelecekte bu tür sistemlerin veya bu tür anlaşmaların, AML/CTF gereksinimlerini karşılaması için, yalnızca uygun kara para aklama karşıtı, denetime tabi, hizmet sağlayıcılarına olanak sağlanması gerekecektir.

FINMA tarafından denetlenen bir kurum ödeme işlemlerinde gerekli bilgileri gönderip alamadığı sürece, bu tür işlemlere yalnızca kurumun kendi müşterilerinden birine ait olması durumunda dış cüzdanlardan izin verilir. Dış cüzdanın mülkiyeti uygun teknik araçlar kullanılarak kanıtlanmalıdır. Aynı kurumun müşterileri arasında işlemlere izin verilir. Bir üçüncü tarafa ait bir harici cüzdandan veya üçüncü bir cüzdana ait bir aktarma, yalnızca bir müşteri ilişkisinde olduğu gibi, denetlenen kurum ilk olarak üçüncü tarafın kimliğini doğruladıysa, faydalı sahibin kimliğini belirlediyse ve üçüncü tarafın sahipliğini kanıtladıysa mümkündür. Müşteri bir değişim (fiat-kripto para birimi, kripto-fiat para birimi veya kripto-kripto para birimi) yapıyorsa ve işleme harici bir cüzdan katılıyorsa, müşterinin harici cüzdanın sahibi olduğu da kanıtlanmalıdır. FINMA'nın belirlediği bu kurallara uyumluluk sağlayan servis sağlayıcıları regülasyon beklentilerini karşılamakla birlikte, faydalanıcılara (müşteriler vb.) güvenilir bir ortamda işlem yapmalarını sağlamaktadır.

6. SANDBOX ÖNERİLERİ

Sandbox, kuruluşların yenilikçi ürünleri, hizmetleri, çözümleri ve işletme modelini rahat bir düzenleme ortamı altında ancak belirli bir alan ve süre içerisinde test etmelerini sağlayan, süreç tabanlı bir kavramdır. Bu kapsamda; yatırımcının haklarının güvence altına alma, sağlam uygulamaları teşvik etme ve yenilikçi sistemleri kullanarak sermaye piyasalarına cazip bir ortam yaratma misyonu hedeflenmektedir.

Türk mevzuatı açısından değerlendirildiğinde, *sandbox* aracılığıyla ekonomiye katkı sağlayarak büyütme ve her türlü riski minimuma indirme amaçlanmalıdır. Bu neticede; *fintech* işletmeleri, *startup*'lar ve yerleşik işletmeler ve bireysel girişimciler için *sandbox* yapılandırılmalıdır. *Sandbox*'a dâhil olan her türlü katılımcılar, rahat bir mevzuat/düzenleme ortamını tecrübe etme fırsatı bulacaklardır. *Sandbox* uygulamasının Türk Hukuku mevzuatı açısından değerlendirilebilmesi için öncelikle, daha önceki örneklerle bakmak gerekmektedir.

Ülkemizde 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda⁽⁷⁹⁾ belirtilen İstanbul Finans Merkezi bünyesinde Teknoloji Üssü açılarak uluslararası iyi uygulamalardan yararlanılarak firmalara fırsat eşitliği sağlayan, güvenli bir finansal teknoloji (fintek) ekosisteminin oluşumu desteklenecektir. Bu kapsamda fintek ekosisteminin ülkemizde gelişmesine yönelik yol haritası oluşturularak, uygulamaya dair koordinasyonun tek bir kamu kurumu tarafından sağlanması hedeflenmiştir. Fintek ekosistemi için gerekli mevzuat değişikliği çalışmaları ise düzenleme deney alanı (*sandbox*) ve endüstri deney alanı oluşturulacaktır.

Bahreyn Merkez Bankası (CBB) tarafından lanse edilen *sandbox*⁽⁸⁰⁾ birkaç farklı konuyu netleştirmiştir. Örneğin, *sandbox* mevcut CBB lisanslarına ve şu anda CBB tarafından lisanslanmayan kuruluşlara veya firmalara (hem Bahreyn hem de yabancı) açıktır. Bu gibi lisanslı olmayan firmalar veya birimler, finansal sektör şirketlerinin yanı sıra teknoloji ve telekom şirketlerini içerebilir.⁽⁸¹⁾ Ayrıca ilgili *sandbox*, hem laboratuvar ortamında test edilmiş olan mevcut FinTech çözümlerine hem de henüz tam olarak geliştirilmemiş ve/veya test edilmemiş fikirlere ve çözümlere açıktır. Bir başvuru sahibinin *sandbox*'ta kalma süresi en fazla dokuz aydır ve tamamen isteğe bağlı olarak üç ay uzatma olasılığı bulunmaktadır.² Son olarak, ürün veya hizmetin başvuru sahibi tarafından testi CBB tarafından gönüllü müşteri sayısı ve/veya ilgili miktarlar açısından sınırlandırılabilir.⁽⁸²⁾

⁷⁹ <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/11/20191104M1-1.pdf>

⁸⁰ <https://www.cbb.gov.bh/wp-content/uploads/2018/12/Regulatory-Sandbox-Application-Form.pdf>

⁸¹ ibid

⁸² <https://www.mas.gov.sg/-/media/MAS/Smart-Financial-Centre/Sandbox/FinTech-Regulatory-Sandbox-Guidelines-19Feb2018.pdf?la=en&hash=B1D36C055AA641F580058339009448CC19A014F7>

Singapur Para Otoritesi (MAS), blokzinciri teknolojisinin birçok endüstriyi ve ekonomik aktiviteyi dönüştürme potansiyeli sebebiyle endüstri ile yakın çalışarak yenilikçi ve dinamik bir finans ekosistemi oluşturmayı amaçlıyor. Yeni teknolojileri deneyimlemede oldukça hevesli olan Singapur Para Otoritesi, 2016 yılında Singapur Bankalar Birliği ve 11 küresel bankayı bir araya getirerek Project UBIN adlı kavram ispatı çalışmasını hayata geçirdi. Project UBIN, devam eden fazları ile, proje çıktılarının canlıya taşınma hedefi olmadan, kavram ispatı çalışmaları ile sürdürülüyor. Singapur Para Otoritesi bu süreçleri yürütürken teknolojiyi anlamak, onun sınırlarını görebilmek ve ilgili partilerle iş birliği içinde Ar-Ge yapabilme imkanı tanıyor.

MAS, ekosistemi Finans Sektörü Teknolojisi ve İnovasyon Kavram İspatı Şeması (FSTI) adı altında finansal kuruluşlara, FinTech'lere ve girişimler fon ve sandbox desteği sunuyor.

Mayıs 2019'da MAS'ın sandbox'ına giren iSTOX, akıllı sözleşmelerle takas işlemlerini deneyen blokzincir tabanlı bir sermaye piyasası platformudur. iSTOX, Dijital menkul kıymetlerin ihracı ve ticareti için tam olarak düzenlenmiş bir platform haline gelmek isteyen iSTOX, sandbox alanından mezun olmaya çalışıyor.

Yukarıda örnek teşkil eden *sandbox* uygulamasına istinaden Türk Hukuku mevzuatı açısından, yatırımcının korunması ve ekonomik büyümenin teşviki amacıyla benzer bir *sandbox* uygulamasının ortaya konması ICO ve STO süreçleri bakımından da faydalı olacaktır.

SONUÇ

Para yüzyıllar boyunca pek çok değişim geçirmiştir. 1977 yılında karşılığı kadar altın rezervi tutma prensibinden vazgeçilmesiyle birlikte para, hükümetlerin ekonomi politikalarına bağlı olarak merkez bankaları tarafından sınırsızca basılabilmesi ile piyasaya müdahale aracına dönüşmüştür.

2008 yılındaki ekonomik krizle birlikte paraya ilişkin alternatif arayışları hız kazanmış ve Satoshi Nakamoto rumuzuyla yayınlanan bir makale ile Bitcoin hem bir ödeme yöntemi hem de para birimi olarak doğmuştur. İlerleyen yıllarda ise Bitcoin'in teknolojik altyapısı olan Blokzinciri üzerinde pek çok proje hayata geçmiştir.

Blokzinciri ve kriptoparalara odaklanan finans sektörü, gelişen teknolojiye uygun yeni hizmet alanları ile çeşitlendi. Söz konusu gelişim finansal hizmet sektöründe faaliyet gösteren ülkelerin dikkatini çekmiş, gelişimi bir fırsat olarak değerlendirenler regülasyon yaratma adına ilerleme kaydetmişlerdir. Yoğun emeklerle rapora katkı veren kurumların liderliğinde hazırlanan bu raporda, benzer hizmetlerin Türkiye'de de sunulması durumunda ülke ekonomisinin elde edebileceği faydalara değinilmiştir.

Dünya genelinde kriptoparalar, ICO ve STO'larla ilgili düzenlemeler incelenerek, Türkiye'de olası uygulamalar ile ilgili fikir verilmeye ve kriptoparaların Türkiye'deki düzenleyici ve denetleyicilerle hangi noktalarda temas edebileceği değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, İstanbul Finans Merkezi projesinin güçlü bir şekilde hayata geçebilmesi için söz konusu araçların kullanılabileceği değerlendirilmiştir.

Kişi ve kurumların kriptoparalara ulaşmasında önemli rolü olan kriptopara alım satım platformlarının lisanslanması ve denetimlere tabi olmaları bu raporun ana konularından biri olarak öne çıkmaktadır. Kriptopara alım satımına aracılık eden, saklama ve takas hizmeti veren servis sağlayıcılarının birer finans kuruluşu statüsünde değerlendirilmesi ve denetlenmesi, kriptoparaların güvenle alınıp satılabilmesi ve saklanabilmesi açısından gereklidir.

Türkiye'nin blokzinciri ve kriptopara alanında öncü ülkeler arasında yer alabilmesi için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması, diğer ülkelerde olduğu gibi yatırımcıların Türkiye'de de faaliyet göstermesine, yeni istihdam alanları oluşmasına ve ekonomik avantajlar elde etmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- » 2017 yılı ICO verileri, <https://www.icodata.io/stats/2017>
- » 2018 yılı ICO verileri, <https://www.icodata.io/stats/2018>
- » 2019 yılı ICO verileri, <https://www.icodata.io/stats/2019>
- » 46% of Last Year's ICOs Have Failed Already, <https://news.bitcoin.com/46-last-years-icos-failed-already/>
- » 6493 sayılı "Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
- » Application for Regulatory Sandbox, Central Bank of Bahrein, <https://www.cbb.gov.bh/wp-content/uploads/2018/12/Regulatory-Sandbox-Application-Form.pdf>
- » Baktaş, Sima, "Türkiye ve Dünya'da 'ICO' ve Yasal Durumu", LEGAL Hukuk Dergisi, Temmuz 2018, sayfa 3351
- » Baktaş, Sima, "Türkiye ve Dünya'da 'ICO' ve Yasal Durumu", LEGAL Hukuk Dergisi, Temmuz 2018, sayfa 3354
- » BDDK Basın Açıklaması, Sayı 2013 / 32, 25 Kasım 2013, https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0512_01.pdf
- » "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System", <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
- » Bitcoin in Grand Scheme of Things, <https://messari.io/c/research/bitcoin-in-the-grand-scheme-of-things>
- » "Blockchain & Cryptocurrency Regulation – Malta", Global Legal Insights <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/malta>
- » Blockchain & Cryptocurrency Regulation 2020 | France, <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/france>
- » Blockchain & Cryptocurrency Regulation 2020 | Germany, <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/germany>
- » Blockchain & Cryptocurrency Regulation 2020 | USA, <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/usa>
- » Blockstack Token Sale Becomes the First SEC-Qualified Offering in U.S. History, <https://blog.blockstack.org/blockstack-token-sale-sec-qualified/>
- » Blokzinciri Teknolojisi Terminolojisi Çalışması, BCTR, <https://bctr.org/bctr-rapor-blokzinciri-teknolojisi-terminoloji-calismasi-9674>
- » "Bolivia's Central Bank Bans Bitcoin", Coindesk, <https://www.coindesk.com/bolivias-central-bank-bans-bitcoin-digital-currencies>
- » Bretton Woods Sistemi, <https://www.paragaranti.com/detay-kutuphane-bretton-woods-sistemi>
- » Capital Markets and Services (Prescription of Securities (Digital Currency and Digital Token) Order 2019, P.U.(A) 12/2009 (Jan. 8, 2019) <https://www.sc.com.my/api/documentms/download.ashx?id=8c8bc467-c750-466e-9a86-98c12fec4a77>
- » Chainanalysis, <https://www.chainanalysis.com>
- » "China's central bank is developing a digital currency", FinTechNews, <https://www.fintechnews.org/chinas-central-bank-is-developing-a-digital-currency/>
- » Çin'den ICO ve STO'lara Yasak, <https://koinmedya.com/2019/03/22/cinden-icolar-ve-stolara-yeni-yasak/>
- » CJEU Case C-264/14 Hedqvist: Bitcoin, <https://circabc.europa.eu/sd/a/add54a49-9991-45ae-aac5-1e260b136c9e/892%20-%20CJEU%20Case%20C-264-14%20Hedqvist%20-%20Bitcoin.pdf>
- » Comprehensive List of Banks using Blockchain Technology, <https://hackernoon.com/comprehensive-list-of-banks-using-blockchain-technology-97c08fa88385>
- » "Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU", <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=EN>
- » Emergency Decree on Digital Asset Businesses B.E. 2561

- » Emergency Decree on the Amendment of the Revenue Code (No. 19) B.E. 2561
- » “Federal Council Report on Virtual Currencies in Response to the Schwaab (13.3687) and Weibel (13.4070) Postulates”, Haziran 2014,
<https://www.news.admin.ch/NSBSubscriber/message/attachments/35355.pdf>
- » FINMA publishes ICO guidelines, <https://www.finma.ch/en/news/2018/02/20180216-mm-ico-wegleitung/>
- » Fintech Regulatory Sandbox Guidelines, Monetary Authority of Singapore,
<https://www.mas.gov.sg/-/media/MAS/Smart-Financial-Centre/Sandbox/FinTech-Regulatory-Sandbox-Guidelines-19Feb2018.pdf?la=en&hash=B1D36C055AA641F580058339009448CC19A014F7>
- » Global Startup Ecosystem Report 2019,
<https://startupgenome.com/reports/global-startup-ecosystem-report-2019>
- » Guidance on Cryptoassets Feedback and Final Guidance to CP 19/3, FCA,
<https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-22.pdf>
- » Hearing Before The United States of Representative Committee on Financial Services, 23.10.2019, Testimony of Mark Zuckerberg, Founder, Chairman and Chief Executive Officer, Facebook,
<https://docs.house.gov/meetings/BA/BA00/20191023/110136/HHRG-116-BA00-Wstate-ZuckerbergM-20191023-U1.pdf>
- » How Many Consumers Own Cryptocurrency,
<https://www.statista.com/chart/15137/how-many-consumers-own-cryptocurrency/>
- » Hulusi İlker Evin, Başuzman, SPK, Sermaye Piyasalarında Yeni Uygulamalar: Kripto Para Arzları,
<http://www.spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2018&no=42>
- » ICO & Regulation in Malta,
<https://www.welcome-center-malta.com/blockchain-services-in-malta/ico-crypto-regulation-in-malta/>
- » İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Eylem Planı,
http://odop.kalkinma.gov.tr/dokumanlar/4Istanbul_Uluslararası_Finans_Merkezi_Programi.pdf
- » Kriptopara piyasa büyüklüğü grafiği, <https://www.coinmarketcap.com/charts/>
- » Kriptopara piyasa verileri, <https://www.coinmarketcap.com>
- » Kriptovarlık Komisyonu Nihai Raporu, Ekim 2018, s.11,
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/752070/cryptoassets_taskforce_final_report_final_web.pdf
- » Legal framework for distributed ledger technology and blockchain in Switzerland,
<https://www.news.admin.ch/newsd/message/attachments/55153.pdf>
- » Libra, <https://libra.org>
- » Mark Zuckerberg (Facebook, CEO), <https://www.facebook.com/zuck/posts/10107693323579671>
- » Merkblatt: Hinweise zum Tatbestand des Kryptoverwahrgeschäfts,
https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/DE/Merkblatt/mb_200302_kryptoverwahrgeschaeft.html
- » MOROCCO: Soluna to build wind farm for cryptocurrency mine in Dakhla,
<https://www.afrik21.africa/en/morocco-soluna-to-build-wind-farm-for-cryptocurrency-mine-in-dakhla/>
- » Most popular social networks worldwide as of January 2020, ranked by number of active users,
<https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- » Nebil, Füsün Sarp, “Bitcoin ve Kriptoparalar”, Mart 2018, sayfa 118
- » On Birinci Kalkınma Planı, <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf>
- » Regulations Amending Certain Regulations Made Under the Proceeds of Crime (Money Laundering) and Terrorist Financing Act, 2019: SOR/2019-240,
<http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2019/2019-07-10/html/sor-dors240-eng.html>
- » Resmi Gazete, 04.11.2019, Sayı 30938, <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/11/20191104M1-1.pdf>
- » Sebank, <https://www.seba.swiss/#intro>

- » «SEC Issues Investigative Report Concluding DAO Tokens, a Digital Asset, Were Securities», Temmuz 2017, <https://www.sec.gov/news/press-release/2017-131>
- » Securities Act of 1933 Section 2(a)(1), April 3, 2019, Response of the Division of Corporation Finance, <https://www.sec.gov/divisions/corpfin/cf-noaction/2019/turnkey-jet-040219-2a1.htm>
- » Securities Exchange Act of 1934 [As Amended Through P.L. 112-158, Approved August 10, 2012], <https://www.nyse.com/publicdocs/nyse/regulation/nyse/sea34.pdf>
- » Sermaye Piyasası Kurulu Bülteni, «Kurul Karar Organının 27/09/2018 tarih ve 47/1102 sayılı Kararı Uyarınca Yapılan Duyuru», sayfa 4, 2018, <http://www.spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2018&no=42>
- » Statement on «Framework for 'Investment Contract' Analysis of Digital Assets», <https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-framework-investment-contract-analysis-digital-assets>
- » Statement on «Framework for 'Investment Contract' Analysis of Digital Assets», <https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-framework-investment-contract-analysis-digital-assets?hootPostID=7604b0fbb8f5d3e5ac775448e860b4e2>
- » Swiss Financial Market Supervisory Authority: «Guidelines for enquiries regarding the regulatory framework for initial coin offering (ICOs)», <https://www.finma.ch/de/news/2018/02/20180216-mm-ico-wegleitung/>
- » Tamamlanan tüm ICO'lar tablosu, <https://www.icodata.io/ICO/ended>
- » «Ten questions every board should ask about cryptocurrencies», pwc South Africa, <https://www.pwc.co.za/en/press-room/ten-questions-every-board-should-ask-about-cryptocurrencies.html>
- » The Canadian Securities Administrators, Staff Notice 46-307 – Cryptocurrency Offerings, Ağustos 2017, https://www.osc.gov.on.ca/en/SecuritiesLaw_csa_20170824_cryptocurrency-offerings.htm
- » U.S. Supreme Court, SEC v. Howey Co., 328 U.S. 293 (1946), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/328/293/>
- » United States: SEC Releases Commentary Applying Howey Test To Digital Assets, Mondaq, <http://www.mondaq.com/unitedstates/x/799852/fin+tech/SEC+Releases+Commentary+Applying+Howey+Test+To+Digital+Assets>
- » Utility Tokens vs Security Tokens, <https://strategiccoin.com/ico-101-utility-tokens-vs-security-tokens/>
- » Venezuela launches the 'petro' its cryptocurrency, Fintechnews, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/02/20/venezuela-launches-the-petro-its-cryptocurrency/>
- » «Wyoming, Kripto Para Birimlerini 'Para' Olarak Tanımlayabilir», Koinbülteni, <https://koinbulteni.com/wyoming-kripto-para-birimlerini-para-olarak-tanimlayabilir-36266.html>
- » Yükselen Trend Security Token Offerings (STO'lar) Nedir?, <https://kriptokoin.com/yukselen-trend-security-token-offerings-stolar-nedir/>

TERMINOLOJİ

Bu çalışmada yer alan Bitcoin, blokzinciri ve diğer kriptoparalarla ilgili tüm teknik terim ve kavramlarda, Blockchain Türkiye Platformu (BCTR), «Hukuk, Düzenlemeler ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu» tarafından hazırlanan «Blokzinciri Teknolojisi Terminoloji Çalışması»⁽⁸³⁾ esas alınmıştır.

⁸³ <https://bctr.org/bctr-rapor-blokzinciri-teknolojisi-terminoloji-calismasi-9674>

KATKI SAĞLAYAN KİŞİLER

Av. Ayça Aktolga Öztürk

Onur Gözüpek

BtcTurk - Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş.

Faruk Fatih Özer

Ömer Özbanica

Koineks Teknoloji A.Ş.

Dr. Av. Çiğdem Ayözer Öngün

Av. Güneş Yılmaz

Av. Filiz Piyal

SRP-Legal - Dr. Av. Çiğdem Ayözger Öngün Hukuk Ofisi

Av. Zeynep Aga Tevetoğlu, LL.M.

Stj. Av. Elvan Sunar

Boğaziçi Ventures A.Ş.

Atakan Sarı

XYZ Teknoloji A.Ş.

BLOCKCHAIN

T Ü R K İ Y E

T Ü R K İ Y E B İ L İ Ő İ M V A K F I